

Mot ett digitalt Sverige 2030

Delrapportering i regeringsuppdraget om strategiska
prioriteringar för digitaliseringspolitiken 2025–2030

1 mars 2024

Dnr. 2024–1332

Sammanfattning

I denna delrapport lämnar Myndigheten för digital förvaltning, Digg, underlag till regeringens strategiska prioriteringar för digitaliseringspolitiken 2025–2030. Samtliga förslag har inte samma nivå av genomarbetning och vissa får anses som preliminära med behov av vidare precisering och genomarbetning i samverkan med berörda aktörer under uppdragets återstående del. Uppdraget ska slutredovisas 31 oktober 2024.

Utifrån Diggs nulägesanalys och på grundval av myndighetens tidigare analyser av samhällets digitalisering, delas de strategiska prioriteringarna in i fyra områden: behovet av en sammanhängande digital offentlig sektor, människan i det digitala samhället, det digitala näringslivet och digital kompetens.

Behovet av en sammanhängande digital offentlig sektor handlar om interoperabilitet. Interoperabilitetsutredningens förslag bör tas vidare tillsammans med upprättandet av en handlingsplan för att säkra framdriften. Det finns även stor nyttopotential i att öka användningen av gemensamma digitala lösningar. Slutligen bör regeringen etablera en process för att tillgängliggöra värdefulla data, där nya datamängder löpande tillgängliggörs.

I ett digitalt samhälle, med digital samhällsservice, är mötet mellan medborgaren och det offentliga centralt. Ett principbeslut bör därför fattas om att utveckla ett samlat digitalt kundmöte som adresserar viktiga livshändelser och behov hos medborgarna och företagen och som underlättar enkel navigering till rätt tjänst eller service. Det viktigaste för att åstadkomma detta är att använda gemensam och öppen infrastruktur, så att data kan utbytas säkert och effektivt inom den offentliga sektorn.

Sverige står inför ett antal stora samhällsutmaningar där förmågan till lyckad omställning är beroende av svenska företags framgångar i att nyttja digitaliseringens möjligheter för ökad innovations- och konkurrenskraft. Sverige behöver därför bland annat motverka innovationshämmande regelverk, samordna datadelning mellan myndigheter för att bättre kunna motverka cyberkriminalitet och verka för en grön och digital omställning.

Slutligen är digital kompetens en förutsättning för den digitala samhällsomvandlingen och för Sveriges förmåga att tillvarata digitaliseringens möjligheter och bör, som helhet, vara ett strategiskt prioriterat område för digitaliseringspolitiken. Här behövs satsningar på de grupper som idag har halkat efter för att öka samhällets grundläggande färdigheter. Det behövs också satsningar för att stärka näringslivets tillgång till digital spetskompetens.

Innehållsförteckning

1	Inledning.....	5
2	Trender och utmaningar som definierar vår framtid.....	7
2.1	EU som drivkraft för digital, hållbar omställning.....	7
2.2	Säkerhetsläget.....	8
2.3	Organiserad brottslighet	10
2.4	Klimatutmaningen.....	11
2.5	Demografiska utmaningar och arbetsmarknadens omställning.....	12
2.6	Digitaliseringens fortsatta utveckling och ny teknik.....	13
3	En sammanhängande digital offentlig sektor	14
3.1	Lagstiftning och föreskriftsrätt för interoperabilitet.....	16
3.1.1	Handlingsplan för interoperabilitetsstyrning	17
	Förslag: Vidta kraftfulla åtgärder för ökad styrning mot interoperabilitet	19
3.2	Ökad användning av gemensamma tjänster.....	19
3.2.1	Användning av digitala tjänster i Ena – Sveriges digitala infrastruktur.....	20
	Förslag: Öka användningen av gemensamt framtagna lösningar.....	21
3.3	Datadelning av värdefulla dataset.....	21
	Förslag: Etablera process och tidplan för datadelning	22
4	Människan i det digitala samhället	23
4.1	Ett enklare möte med det offentliga.....	24
4.1.1	Använd gemensam och öppen infrastruktur	25
	Förslag: Påbörja införandet av ett enklare kundmöte	26
4.2	En perspektivförskjutning till det digitala.....	27
	Förslag: Prioritera fortsatt utveckling av digital kommunikation och digital identitet	27
	Förslag: Utveckla lösning för tvåvägskommunikation.....	27
	Förslag: Utveckla en sammanhållen digital identitetsförvaltning	28
5	Digitalt näringsliv	29
5.1	Innovation och konkurrenskraft.....	30
	Förslag: Motverka innovationshämmande regulatorisk osäkerhet.....	31
	Förslag: Främja datadelning som gynnar digital innovation	31
5.2	Cyberkriminalitet och den organiserade brottslighetens påverkan på näringslivet.....	31

Förslag: Samordnad datadelning för att säkra näringslivet mot organiserad brottslighet	32
Förslag: Förstärkt digital brottsbekämpning för ett välfungerande näringsliv	32
5.3 Grön och digital omställning	33
Förslag: Utveckling och införande av gröna datacenter	34
Förslag: Främjande av digitala lösningsplattformar för klimatsmart innovation	34
Förslag: Stöd och incitament för digital kompetensutveckling inom gröna teknologier	34
6 Digital kompetens	35
6.1 Öka befolkningens grundläggande färdigheter	35
Förslag: Fokusera särskilt på digitalt svaga grupper	35
6.2 Kompetensbristen i arbetslivet	36
Förslag: Gör det förmånligare och enklare för utländsk arbetskraft och studerande med spetskompetens att komma till och sedan stanna kvar i Sverige	37
Förslag: Utred hur den digitala kompetensen kan stärkas i lärar- och rektorskåren	37
Förslag: Integrera digitalisering i fler utbildningar och öka möjligheterna för studenter att kombinera IKT-kurser med andra ämnen och program	38
6.3 Livslångt lärande	38
Referenser	40

1 Inledning

I början av 2020-talet, ett årtionde som Europeiska unionen har utnämnt till "det digitala decenniet", står Sverige inför viktiga vägval i sin strävan efter att nyttja digitaliseringens möjligheter för att stärka bland annat konkurrenskraft och välfärd. I denna delrapport från Diggs arbete med regeringsuppdraget "Strategiska prioriteringar för digitaliseringspolitiken 2025–2030" presenteras underlag för strategiska prioriteringar för samhällets digitalisering.

De strategiska prioriteringarna inom digitaliseringspolitiken utgår från ett brett samhällsperspektiv. Digitaliseringen bidrar med viktiga verktyg för att kunna hantera samhällsutmaningar och de strategiska prioriteringarna för digitaliseringspolitiken hänger därför samman med frågor som säkerhet, klimatkrisen och brottsbekämpning. Aktuella och framtida utmaningar och teknologiska trender kräver att digitaliseringens möjligheter inom den offentliga sektorn i många avseenden adresseras ur ett nationellt perspektiv och i samverkan med privata företag och andra samhällsaktörer. Nödvändigheten av en sammanhängande digital offentlig sektor blir över tiden allt tydligare. Att det i praktiken är människor som ska utföra och förhålla sig till förändringarna, ta del av samhällstjänsterna och agera med egenmakt med hjälp av bland annat digital teknik är kanske den mest centrala utgångspunkten. Det handlar därmed också om vad som krävs för att det ska vara möjligt att förbättra den offentliga servicen till medborgarna och fortsätta arbetet med digital inkludering. Andra aspekter handlar om behovet av kunskapsförsörjning och digital kompetens. Näringslivets digitala utveckling och vikten av att vidmakthålla ett väl fungerande innovationsklimat har stor inverkan på det svenska näringslivets konkurrenskraft och berör därmed direkt förutsättningarna för Sveriges fortsatta välbefinnande.

Förslagen i denna delrapport baserar sig på våra tidigare samlade analyser av den offentliga sektorns och samhällets digitalisering. Sammanfattningsvis är bilden av hur Sverige står sig, i relation till exempelvis EU:s mål på området, varierad.¹ Inom vissa områden och utifrån vissa perspektiv som digital innovation i näringslivet ligger Sverige bra till, inom andra områden som till exempel fungerande interoperabilitet för datadelning i den offentliga sektorn är det tydligt att åtgärder behöver vidtas.

Rapporten inleds med en översikt över de förväntningar, trender och övergripande utmaningar som motiverar de strategiska prioriteringarna inom digitaliseringspolitiken. Därefter följer fyra kapitel som är denna delrapports kärna. Varje kapitel beskriver utmaningarna och vilka delar, aspekter och insatser som bör prioriteras. De fyra kapitlen är:

1. En sammanhängande digital offentlig sektor
2. Människan i det digitala samhället
3. Digitalt näringsliv
4. Digital kompetens

¹ Digg 2023b "Digitala Sverige 2022"; 2023b "Nationell färdplan för det digitala decenniet"

När Digg etablerades 2018 hade myndighetens analysuppdrag fokus på den offentliga förvaltningens digitalisering. Därefter har uppdraget breddats till att omfatta samhällets digitalisering, vilket inkluderar näringslivets digitalisering och frågor om digital kompetens. Detta gör att Digg i arbetet med detta regeringsuppdrag kan utgå från tidigare gjorda analyser. Det gäller till exempel mycket av det som avhandlas i kapitlet "En sammanhängande digital offentlig sektor". Inom andra områden har Digg, av naturliga skäl, något mindre att falla tillbaka på. Detta återspeglas också i myndighetens förslag till prioriteringar, där vissa förslag i denna delrapport får anses som genomarbetade och förankrade medan andra förslag får anses som mer preliminära och ibland idéer som behöver tas vidare, förankras och vidarebearbetas i fortsatt samverkan med berörda aktörer under uppdragets återstående del.

Det pågår för närvarande flera regeringsuppdrag inom e-hälsoområdet². När det gäller konnektivitet arbetar man inom Regeringskansliet med framtagandet av en ny konnektivitetsstrategi som ska ta vid där den befintliga bredbandsstrategin slutar³. Inom det avgörande AI-området har regeringen nyligen tillsatt en AI-kommission.⁴ Mot bakgrund av bland annat detta lägger vi i denna delrapport inga särskilda förslag på strategiska prioriteringar avseende dessa områden.

Parallellt med att innehållet i denna delrapport tas emot och bereds inom Regeringskansliet, fortsätter arbetet inom Digg med att bereda slutrapporteringen inför inlämning i oktober 2024. Kopplingar kommer även att finnas till Sveriges nationella färdplan för 2023 för EU:s digitala decennium där Digg fortsätter arbetet med uppföljning av de mål som finns i denna.

² Se bland annat pressmeddelande från Socialdepartementet 2024-01-25 om [nytt uppdrag för att möjliggöra en nationell digital infrastruktur för hälsodata](#) och SOU 2023:83, [Samordnat juridiskt stöd och vägledning för hälso- och sjukvårdens digitalisering](#)

³ Se Telekomnyheterna 2023-09-07: ["Erik Slottnér: Ny bredbandsstrategi inte färdig innan årsskiftet"](#) och Regeringskansliets hemsida 2023: ["Frågor om dagens och framtidens utmaningar på konnektivetsområdet"](#)

⁴ Finansdepartementet 2023b "Förstärkt AI-förmåga i Sverige"

2 Trender och utmaningar som definierar vår framtid

Överraskningar uppstår inte av tomma intet – bakom dem ligger långvariga förändringar, megatrender. Att förstå förändringar hjälper oss att också uppfatta mer överraskande utvecklingsprocesser och de möjligheter som dessa medför. Om man kan säga något om framtiden så är det att vi kommer att uppleva fler överraskningar.⁵

Beskrivningen av megatrender kan ge oss information som hjälper oss att förstå den verklighet vi verkar inom och fungerar som bakgrund till olika till synes disparata händelser som vi observerar i vår egna tid. Den socioekonomiska historien över de senaste 250 åren är uppdelad i olika industriella revolutioner, där vi befinner oss i den fjärde⁶. Ny samhällsomvälvande teknik är nu en del av vardagen som kan öka levnadsstandarden och har en påtaglig effekt på produktivitet och konkurrenskraft.

I detta kapitel vill vi sätta dagens utmaningar och möjliga lösningar i en bredare kontext. Sverige behöver utveckla egna strategier för att bemöta nationella utmaningar men också förstå och anpassa sig och bidra till europeiska strategier och utmaningar och vidare även förankra nationella styrkor och övertygelser till globala utmaningar. Ett första steg kan vara att bättre förstå den europeiska kontexten och hur Sveriges nationella intressen påverkas och formas av EU:s olika initiativ. Detta då EU har och kommer fortsätta ha ett starkt inflytande över sina medlemsländers politikområden, inte minst genom olika förordningar som fokuserar på den så kallade sammanlänkade digitala och gröna omställningen (twin transition).

2.1 EU som drivkraft för digital, hållbar omställning

EU utgör ett ideologiskt alternativ till de annars dominerande ekonomiska blocken USA och Kina. I digitaliseringsfrågor står den europeiska medborgaren mer tydligt i centrum för utvecklingen, som konsument av tjänster men också som producent av den data som driver utvecklingen. Det ställer krav på varje medborgare att bättre förstå tekniken, vilken data som genereras, hur data kan användas och av vem. En rättvis och hållbar digital transformation eftersträvas som stärker individens egenmakt, skapar hållbara och konkurrenskraftiga affärsmodeller, har motståndskraft mot cyberkriminalitet och som dessutom bidrar till en grön omställning. Vidare avspeglas EU:s ambitioner inom digitaliseringsområdet i bland annat regleringar som AI-förordningen, Dataförvaltningsförordningen och förordningen om digitala tjänster med flera.⁷

⁵ Mikko Dufva, citat från Sitra: [Megatrender 2023: Vi kan inte förbise dessa utvecklingsprocesser](#)

⁶ Wikipedia: "[Industri 4.0](#)" [Hämtad 2024-02-27]

⁷ Se exempelvis Europeiska kommissionen 2021a "Rättsakt om artificiell intelligens"; EU 2022a "Dataförvaltningsakten"; 2022b "Förordningen om digitala tjänster"

EU strävar efter en hög grad av digital suveränitet⁸ för att säkra sina medborgares intressen och sänka beroendegraden till icke-europeiska leverantörer av kritiskt viktiga komponenter och tjänster. I linje med EU behöver även Sverige se över sina beroenden och egna förmåga att underhålla och styra den digital omställningen av Sverige, särskilt utifrån ett krisberedskapsperspektiv. Även om inget land kan vara självförsörjande på allt så behöver varje land ha en viss motståndskraft att klara av händelser i omvärlden som kan hota nuvarande leveranskedjor och andra behövliga förbindelser. För det krävs väl informerade strategiska prioriteringar, inte enbart för den egna kapaciteten och förmågan utan även för att bättre kunna bidra till den europeiska modellen och stärka den inre marknadens konkurrenskraft.

Trenden från EU är därmed att Sverige påverkas av en mängd genomförda och pågående digitaliseringsreformer av genomgripande karaktär som exempelvis förslaget på reviderad eIDAS-förordning och inom förordningen gällande *Single digital gateway* (SDG)⁹ pågår arbetet med vad nästa steg ska bli.

Sverige är vidare beroende av en välfungerande digital inre marknad i EU och behöver aktivt medverka till att genomförandet av dessa initiativ blir framgångsrikt. Det kan innebära att bidra med tillräcklig och långsiktig nationell medfinansiering för att stärka det svenska deltagande i programmet för ett digitalt Europa (DIGITAL). Sverige deltar idag i förhållandevis liten utsträckning jämfört med liknande länder och det största hindret utgörs av ofullständig nationell medfinansiering. Genom DIGITAL finansieras några av de viktigaste insatserna för att förverkliga EU:s digitaliseringspolitik. Uppbyggnad av högpresterande datorsystem, europeiska dataområden och organisatorisk kapacitet för ökad cybersäkerhet är några exempel. Genom att delta aktivt i denna uppbyggnad kan Sverige vara med och påverka hur infrastrukturen utvecklas, istället för att senare behöva förhålla sig till något som andra utvecklat. Europeisk gemensamutveckling av lösningar är sannolikt mer kostnadseffektivt än att varje land i efterhand ska anpassa sina tjänster och infrastrukturer. Sverige kan därmed dra nytta av stordriftsfördelar som gemensam utveckling ger och använda lösningar finansierade av EU-medel även i utvecklingen av nationella lösningar. Arbetet med EU:s digitaliseringspolitik kan bli en strategisk hävstång för digitaliseringen i Sverige.

2.2 Säkerhetsläget

Sverige befinner sig säkerhetsmässigt i ett nytt läge. Det finns en ökad risk för påverkansoperationer och andra fientliga aktioner såsom sabotage mot infrastruktur, inte minst efter Sveriges ansökan om NATO-medlemskap.¹⁰ Mot bakgrund av den rådande situationen måste Sverige öka sin

⁸ Madiaga 2020 "Digital Sovereignty for Europe"

⁹ [En gemensam digital ingång till Europa | Digg](#)

¹⁰ Krisinformation.se: [Aktuell information om säkerhetsläget](#). Uppdaterad 2024-01-09.

försvarsförmåga, och en säker och tillförlitlig digital kommunikation är en nyckel i arbetet med att stärka förmågan i det civila försvaret.¹¹

Idag är verksamheter i hela samhället beroende av it-baserade informationssystem, från kreditkortsbetalningar till trafikövervakning, patientjournaler och samhällsviktiga funktioner som el- och vattenförsörjning. Rätt information behöver nå rätt personer i rätt tid för att koordinering och resursoptimering ska fungera såväl i vardagen som i en krissituation. För detta krävs ett robust informationsutbyte som kan ta hänsyn till olika säkerhets- och auktorisationsnivåer.¹²

Vid en kris behöver försörjningskedjor av hjälpförnödenheter och distributionsoperationer finnas på plats och användningen av teknik och dataanalys kan nyttjas för att testa optimala transportlinjer av hjälpförnödenheter, fördelning av ansvarsområden, kommunikationslinjer med mera genom övningar men även genom simuleringar av olika slag. Simuleringskonceptet fick till exempel stå i centrum för SVT-satsningen Samhällskollaps¹³ där följande scenarion testades; hackerattack, terrorattack, orkan, påverkanskampanj, militär attack och solstorm. I centrum för de hypotetiska scenarierna och responsen från ansvariga myndigheter och samhällsaktörer stod samordning och kommunikation.

Även i fredstid är säker och robust datalagring och datahantering av central betydelse. Flera exempel, där potentiellt känsliga uppgifter läckt till obehöriga har sitt ursprung i genomarbetade och till synes ändamålsenliga, rationella beslut snarare än i riktade kriminella cyberattacker. Ett exempel på betydelsen är Transportstyrelsens beslut att outsourca driften av bland annat fordons- och körkortsregistret till IBM 2015 vilket i slutändan ledde till att sekretesskyddad information om alla fordon i Sverige inklusive polisens och militärens fordon tillsammans med alla körkortsinnehavares personuppgifter tillgängliggjordes för icke-säkerhetsklassad personal.¹⁴

Antalet inrapporterade cyberangreppsförsök har enligt MSB minskat över tid, men ökade igen under 2023 främst på grund av ett onormalt stort antal överbelastningsangrepp. Flertalet cyberangrepp använder mindre sofistikerade metoder vilket tyder på att det finns brister i skydd och rutiner och att säkerhetsarbetet hos organisationer behöver stärkas.¹⁵ Nyligen utsattes ett av Tietoevrys datacenter i Sverige för en mer avancerad *ransomware*-attack (attack med

¹¹ Pressmeddelande från Finansdepartementet och Försvarsdepartementet 2024-02-01: "[Regeringsuppdrag för att ytterligare stärka motståndskraften i den digitala infrastrukturen](#)".

¹² Detta har till exempel lyfts av akademien i dagspressen ("Här är den svaga punkten för Sveriges beredskap" - DN.se) och i sektorsspecifika analyser som till exempel Livsmedelsverkets Erfarenheter från livsmedel- och dricksvattenförsörjning under kriget i Ukraina (Erfarenheter från livsmedel- och dricksvattenförsörjning under kriget i Ukraina (livsmedelsverket.se).

¹³ Jan Helin, SVT: "[Samhällskollaps testar Sveriges krisberedskap](#)". Publicerad 2022-04-20.

¹⁴ SVT Nyheter. "[Transportstyrelsens it-affär: Detta har hänt](#)" Publicerad 2018-05-14.

¹⁵ [Samlad information om it-incidenter \(msb.se\) /](#)

utpressningsprogram) som drabbade 120 myndigheters HR-system och skapade it-problem hos regioner, kommuner och privata företag.¹⁶

2.3 Organiserad brottslighet

Under det senaste decenniet har det skett en kraftig ökning av organiserad brottslighet som innefattar både våldsbrott och ekonomisk brottslighet.¹⁷ Ökat skjutvapenvåld och sprängningar skapar otrygghet och minskad tillit till rättsstaten och andra samhällsliga institutioner. Med minskad kontanthantering och ökad digital närvaro har brottslingar också flyttat fokus till online-bedrägerier och andra ekonomiska brott, inte minst på grund av den höga lönsamheten relativt den låga risken jämfört med till exempel värdetransportrån.¹⁸

Den kriminella ekonomin omsätter uppskattningsvis 100–150 miljarder kronor varje år.¹⁹ Dessutom är den organiserade brottsligheten systemhotande och ett hot mot samhällsviktiga funktioner. Regeringen har därför tagit fram en nationell strategi mot organiserad brottslighet.²⁰ Två av de fem målen i strategin, att slå sönder den kriminella ekonomin och att säkerställa tillförlitliga identiteter och en effektiv informationsförsörjning, har särskild betydelse för samhällets digitalisering. Flera myndigheter har fått särskilda uppdrag och den nya Utbetalningsmyndigheten har etablerats för att motverka felaktiga utbetalningar. En lagrådsremiss för informationsdelning mellan myndigheter i brottsbekämpande syfte och som berör flera myndigheter, a-kassor och kommuner granskas nu inför ett eventuellt ikraftträdande 1 juni 2024.²¹

Utveckling och användning av digitala verktyg kommer att ha stor betydelse för myndigheters förmåga att bekämpa organiserad brottslighet och förmåga att dra slutsatser utifrån datamängder i såväl brottsförebyggande som brottsutredande syfte blir allt viktigare.²² Användningen av teknik i brottsbekämpande syften kan dock vara känslig eftersom det här finns stor risk för att allmänhetens tillit till rättsstaten snabbt kan urholkas om felaktigheter eller medveten integritetskränkning sker.

Även om avvägningarna mellan integritet och säkerhet med all sannolikhet kommer att bestå och debatten kommer att intensifieras, finns det anledning att också anta att allmänhetens oro för den

¹⁶ [Hackergrupp med rysslandskoppling pekas ut efter cyberattack mot Filmstaden | SVT Nyheter](#)

¹⁷ Amir Rostami och Jerzy Sarnecki: ”[Skjutningar ökar – men det gör inte våldsbrotten](#)”. Forskning.se. Publicerat 2022-04-19.

¹⁸ Mondani och Rostami 2023 ”Kriminella på kartan”

¹⁹ [Presentationsbilder från pressträff den 31 januari 2024 med Ulf Kristersson, Elisabeth Svantesson och Gunnar Strömmer](#)

²⁰ Justitiedepartementet 2024 ”Motståndskraft och handlingskraft – en nationell strategi mot organiserad brottslighet”

²¹ Pressmeddelande från Justitiedepartementet. ”[Ny huvudregel för ökad informationsdelning med brottsbekämpningen](#)”. Publicerat 2023-10-31

²² Justitiedepartementet 2024 ”Motståndskraft och handlingskraft – en nationell strategi mot organiserad brottslighet”

organiserade brottsligheten kommer skapa politiskt utrymme för fler åtgärder framgent.²³ Redan 2018 utforskade exempelvis Bolagsverket och den danska motsvarigheten Erhvervsstyrelsen möjligheter att med hjälp av AI identifiera ärenden med hög ekobrottsrisk för särskild granskning, samt att göra prediktiva analyser av företags finansiella redovisningar i syfte att motverka ekobrott.²⁴

2.4 Klimatutmaningen

En av vår tids mest centrala samhällsutmaningar är hur vi som land ska kunna hantera klimat- och miljöhoten och därmed också hur vi ska kunna säkerställa miljömässig hållbarhet. Det finns ambitiösa målsättningar både på internationell och nationell nivå. På internationell nivå handlar det främst om FN:s Agenda 2030-mål, EU:s ”Gröna giv”²⁵ och den lagstiftning som har antagits baserat på EU-kommissionens paket²⁶. Enligt det sistnämnda ska EU-länderna minska utsläppen med minst 55 procent till 2030 och nå klimatneutralitet senast 2050. Omställningen till förnyelsebara energikällor är beroende av digitaliseringen och en omfattande digital och hållbar omvandling av vårt energisystem behövs²⁷ samtidigt som digitaliseringens egna klimatavtryck växer och får allt mer uppmärksamhet.²⁸ På nationell nivå återfinns regeringens klimathandlingsplan från 2023 som behandlar åtgärder som behöver vidtas för att skapa de förutsättningar som krävs för att nå noll nettoutsläpp av växthusgaser senast 2045.²⁹

Naturmiljöer, infrastruktur och människor ställs inför nya förutsättningar då hela samhällen, enstaka bebyggelse och även fysisk infrastruktur är mycket sårbara för klimatförändringar. Inom de närmaste 30 åren beräknas dessutom en miljard människor vara på flykt på grund av klimatkrisen.³⁰

Riksdagen har antagit en nationell strategi för klimatanpassning och myndigheternas klimatanpassningsarbete styrs av en klimatanpassningsförordning.³¹ Även regionala myndigheter och kommuner har fått ett tydligare utpekat ansvar att arbeta med anpassning.³² Åtgärder som

²³ 2022 var det detta område inom säkerhet och demokrati som värderades högst näst efter situationen i Ryssland (enligt SOM-institutets ”Svenska trender 1986-2022”).

²⁴ [Delredovisning av ekobrottsuppdrag - Återrapportering av regeringsuppdrag att utveckla metoder och arbetssätt för ökade kontroller vid registrering av företagsuppgifter \(bolagsverket.se\)](#)

²⁵ Europeiska kommissionen 2019 ”Den europeiska gröna given”

²⁶ Europeiska kommissionen. ”55 %-paketet: Alla förslag har antagits” och Pressmeddelande från Europeiska kommissionen: ”Kommissionen välkomnar antagandet av central lagstiftning som ska få EU att nå 55 %-målen för 2030”. 2023-10-09

²⁷ [Digitalisering av det europeiska energisystemet | Shaping Europe's digital future \(europa.eu\)](#)

²⁸ Digg 2023c ”Digitaliseringens klimat- och miljöeffekter”

²⁹ Klimat- och näringslivsdepartementet 2023 ”Regeringens klimathandlingsplan – hela vägen till nettonoll”

³⁰ IOM 2021 ”World Migration Report 2022”

³¹ Förordning (2018:1428) om myndigheters klimatanpassningsarbete

³² [Sveriges arbete med klimatanpassning \(naturvardsverket.se\)](#)

diskuteras handlar om att anpassa vattenförsörjning, avloppssystem, elförsörjning, elektroniska kommunikationer, vattenleder, vägar och bebyggelse med mera.

Visualisering av data spelar också en viktig roll för ökad medvetenhet och viktiga insikter i utmaningarnas natur och bredd. När data görs tillgänglig kan den skapa ökat engagemang i viktiga frågor som till exempel klimatförändringar och anpassningar. Ett exempel är Panorama³³, ett verktyg som visualiserar en möjlig väg för Sveriges klimatomställning och vad som krävs för att vi ska nå målet om nettonollutsläpp till år 2045.³⁴

2.5 Demografiska utmaningar och arbetsmarknadens omställning

Världens befolkning förväntas öka till nära 10 miljarder fram till år 2050 medan Europas befolkning förväntas minska något under denna period. Samtidigt som barnafödandet minskar, ökar människors livslängd. I Finansdepartementets analys 2019 bedömdes finansieringsgapet³⁵ uppgå till cirka 90 miljarder kronor år 2026³⁶ (och ett framtida finansieringsgap på 200 miljarder kronor år 2035³⁷). Samtidigt menar SKR att välfärden behöver anställa 410 000 personer på grund av demografins utveckling och pensioneringar fram till 2031.³⁸ Ytterligare behov av arbetskraft har uppstått i och med ökade investeringar i grön teknik, fossilfritt stål, batteritillverkning och grön vätgas med mera med norra Sverige som arena för denna nyindustrialisering. Samhällsomvandlingen i Norrbotten och Västerbotten bedöms kräva 100 000 nya invånare. För att klara detta krävs omfattande samhällsinvesteringar i infrastruktur, bostäder, utbildning, kultur och samhällsservice.³⁹

Frågan är om ökad digitalisering, automatisering och nyttjande av AI kan kompensera för den brist på arbetskraft och kompetens som finns för att säkra välfärden och svensk konkurrenskraft. Samtidigt som det finns förhoppningar om detta så riskerar vi även att se fler stå utanför arbetsmarknaden, om det visar sig bli många som ersätts av den nya tekniken snarare än kompletteras av den.

³³ <http://app.climateview.global/sweden>

³⁴ Konsumtionskompassen av Stockholm Environment Institute är ett annat verktyg som illustrerar och analyserar klimatpåverkan på kommunal nivå från hushållens konsumtion
<https://www.sei.org/tools/konsumtionskompassen/>

³⁵ Med finansieringsgap menas skillnaden mellan den utgiftsnivå man kan ha i kommuner och regioner med dagens skattesats och den utgiftsnivå som krävs för att bibehålla en oförändrad standard i välfärden.

³⁶ Artikel från Finansdepartementet, Socialdepartementet och Utbildningsdepartementet:
"Välfärdscommissionen enas om flera nya åtgärder på årets första möte" 2021-02-18

³⁷ SKR 2011 "Välfärdsrapport: Hur ska välfärden formars i framtiden?"

³⁸ SKR 2022 "Välfärdens kompetensförsörjning"

³⁹ Nyindustrialiseringen och samhällsomvandlingen i Norrbotten och Västerbotten - Tillväxtverket (tillvaxtverket.se)

2.6 Digitaliseringens fortsatta utveckling och ny teknik

AI kombinerar aspekter av mekanisering, automatisering och digitalisering på ett sätt som förutspås skapa drastiska nya förutsättningar för såväl hanteringen av utmaningar (lokala och globala) som för hur individer, företag och offentliga aktörer interagerar med varandra. De länder med bäst förutsättningar att nyttja denna teknik kommer utveckla komparativa fördelar på den internationella arenan.

För Sverige, ett land med hög digital mognad och hög investeringsgrad i forskning och utveckling, anses förhållandena för att initiera projekt som integrerar AI med andra teknologier, inklusive blockkedjeteknik och sakernas internet (IoT) vara särskilt goda.⁴⁰ AI-kommissionens uppdrag, som tillkännagavs i december 2023, inkluderar att ge konkreta förslag till hur den svenska regeringen kan forma en politik som skapar optimala förutsättningar för konkurrenskraftig, säker och etisk utveckling av AI i Sverige.⁴¹

Data utgör grunden för att kunna nyttja dessa tekniker och förmågan att hantera och omvandla data till nytta blir allt viktigare för att säkra näringslivets konkurrenskraft, lösa olika samhällsutmaningar och ta tillvara invånarnas förväntningar på, och tillit till, offentliga aktörer.

⁴⁰ Jakob Larsson: "Sverige satsar på artificiell intelligens i ny nationell teknikstrategi". Dagens Teknik 2024-01-27

⁴¹ Finansdepartementet 2023b "Förstärkt AI-förmåga i Sverige"

3 En sammanhängande digital offentlig sektor

"Genom ett samarbete mellan myndigheter vid uppgiftsinsamlande bör allmänhetens uppgiftslämnande i vissa fall kunna förenklas. Vissa uppgiftsinsamlingar bör kunna utformas så att ett framtida utnyttjande av uppgifter av andra myndigheter underlättas. [...] Den enskildes roll skulle kunna förändras till att kontrollera och godkänna uppgifter."

Byråkratiutredningen SOU 1979:31

Den offentliga sektorn förväntas erbjuda tillgängliga, användarvänliga och säkra digitala tjänster.⁴² Att tjänsterna utformas med helhetssyn och utgår från användarnas behov snarare än med utgångspunkt i hur den offentliga sektorn är organiserad är viktigt för att möta detta. Lika viktigt är sömlösa och säkra övergångar mellan tjänster över olika förvaltningsområden och organisationsgränser, samt enkel åtkomst för medborgare och företag, med principen att information endast behöver lämnas en gång och kan delas inom offentlig sektor. Detta bör bygga på gemensamma principer och regelverk för datadelning för att göra den säker, enkel och effektiv. Detta kallas även "förvaltningen som en plattform".⁴³

Den svenska förvaltningsmodellen med dess i många avseenden starkt decentraliserade beslutsfattande, har bidragit till att utveckla en myndighetskultur där enskilda offentliga aktörer har utvecklat en god förmåga att självständigt navigera i en ofta komplex verklighet och fatta rätt beslut vid rätt tidpunkt baserat på relevant kunskap inom sitt verksamhetsområde. Den enskilda aktören måste givetvis göra detta inom de ramar som anges av övergripande regelverk, inom tillgängliga resursramar och i riktning mot de övergripande visioner och målbilder som man ska bidra till. Gemensamma spelregler behöver även finnas som möjliggör hur olika organisatoriska och tekniska system ska kunna samverka och utbyta information med varandra. Till exempel finns behov av gemensamma spelregler för hur vi använder identiteter och behörigheter vid datadelning, något som är förutsättningsskapande för organisationstillit. Finns sådana gemensamma strukturer är förutsättningarna för exempelvis en enskild kommun att ta fram digitala tjänster som sedan andra aktörer kan återanvända betydligt större än om de inte finns. Avsaknaden av sådana gemensamma spelregler innebär stor ineffektivitet där enskilda aktörer – i värsta fall i varje enskilt fall – sinsemellan måste komma överens om vilka spelregler som ska gälla vid till exempel informationsutbyte. Inte minst i en alltmer digitaliserad värld blir detta helt avgörande för hur effektivt, snabbt och säkert olika delar av den offentliga sektorn kan lösa sina uppdrag.

Den nyligen avslutade Interoperabilitetsutredningen⁴⁴ konstaterar att "andra länder, såsom Finland, Danmark, Norge och Frankrike" har haft både tydligare ambitioner och tydligare styrning av förvaltningen när det gäller att få grundläggande förutsättningar för förmågan till datadelning på

⁴² Digg 2023b "Digitala Sverige 2022"

⁴³ Pope 2019 "Playbook: Government as a Platform"

⁴⁴ Utredningen om interoperabilitet vid datadelning. SOU 2023:96

plats. Framgångsrik och ändamålsenlig digitalisering kräver ökad interoperabilitet⁴⁵ och samverkan mellan offentliga aktörers kärnprocesser för utbyte av data och tjänster. Att få till stånd effektivt datautbyte och sömlösa övergångar och att därigenom också kunna realisera potentialen i konceptet ”förvaltningen som en plattform” kräver enligt Diggs uppfattning tydligare nationell styrning mot fungerande interoperabilitet.

Ena – Sveriges digitala infrastruktur är nu etablerad och utgör en grundförutsättning för interoperabiliteten vid datadelning. Ena möjliggör återanvändning och en mer sömlös offentlig sektor. För att de nyttor som de förvaltningsgemensamma tjänsterna möjliggör ska kunna realiseras krävs en annan styrning än idag. Vidare borde samordningen och styrningen av offentliga tjänster ske utifrån ett helhetsperspektiv och med fokus på livshändelser.⁴⁶

Digitaliseringen av den offentliga sektorn kan ge avsevärda nyttor när data och tjänster delas mellan olika aktörer, och, inte minst utifrån samhällsutmaningar kopplade till säkerhet och kris (se avsnitt 2.2), bör kraven på förmåga att dela data och återanvända lösningar innefatta såväl offentliga som privata aktörer. Det finns dock, som beskrivits ovan, utmaningar kopplade till att varje offentlig aktör ansvarar för sin egen digitalisering och därmed kan välja att avstå från förvaltningsgemensam digitalisering, något som ibland kan vara (kortsiktigt) rationellt för den enskilda aktören, men långsiktigt mycket kostsamt på en samhällsgemensam nivå. Vad gäller privata aktörer krävs det att samhällsviktiga informationsmängder identifieras proaktivt och att ansvariga aktörer får möjlighet att bidra i ekosystemet. Det kan bli oerhört kostsamt ur ett samhällsekonomiskt helhetsperspektiv om interoperabiliteten inte finns på plats, till exempel vid ett omfattande kris-/krigsscenario.

Trots att potentialen för effektivisering genom samverkan och återanvändning av tjänster är stor, är den fortfarande i stor utsträckning orealiserad. Det framgår bland annat av Diggs under flera år publicerade återbruksindex som sammanställer andelen statliga myndigheter som svarar att de i högre eller lägre grad återanvänder respektive underlättar för andra att återanvända egna eller andras underlag eller lösningar.⁴⁷ Indexet indikerar att den offentliga förvaltningen inte i tillräcklig grad återanvänder befintliga lösningar, vilket understryker behovet av förbättrad samverkan och återanvändning för att optimera resursanvändningen inom offentlig sektor.

De samhällsekonomiska kostnader som på detta sätt uppstår kan undvikas om offentlig sektor fokuserar på en resurseffektiv digitalisering, genom att i högre grad än tidigare styra mot samverkan vid framtagande av gemensamma digitala tjänster, återanvändning av gemensamt framtagna

⁴⁵ Interoperabilitetsutredningen skriver (ibid, sid. 19) knutet till den lag man föreslår om den offentliga förvaltningens interoperabilitet att: ”Interoperabilitet vid datadelning definieras som förmågan att tillhandahålla eller ta del av data genom informationssystem som interagerar med varandra. För att uppnå interoperabilitet vid datadelning krävs att både den tillhandahållande och mottagande myndigheten följer samma interoperabilitetslösning eller krav, t.ex. en viss öppen standard eller specifikation.”

⁴⁶ Digg 2023b ”Digitala Sverige 2022”

⁴⁷ Digg 2022c ”Uppföljning av statliga myndigheters digitalisering 2021”

lösningar och gemensamma datamängder.⁴⁸ Digg har visat att förekomsten av externa incitament i form av lagstiftning, regeringsuppdrag eller instruktion i högsta grad påverkar de statliga myndigheternas digitala mognadsgrad samt vilja och möjlighet att samverka.⁴⁹

Dagens stora samhällsutmaningar, exempelvis det försämrade säkerhetspolitiska läget och den utbredda organiserade brottsligheten, ställer tydliga krav på att Sverige tar ett helhetsgrepp kring digitaliseringsarbetet på samhällsnivå (jfr kapitel 2). Om Sverige ska kunna hantera dessa utmaningar och klara av att bidra till EU:s gemensamma målsättningar behövs en förvaltningsgemensam digital infrastruktur som gör det möjligt att dela och använda data och återanvända lösningar. Detta utgör i ett första steg grunden för en sömlös offentlig sektor.

Konsekvensanalysen av EU-kommissionens förslag till interoperabilitetsförordning anger att interoperabiliteten är en nyckelförutsättning för en framgångsrik digitalisering av offentlig sektor.⁵⁰ En konsekvens av bristande interoperabilitet är bristfälliga digitala offentliga tjänster som inte har förutsättningar att nå sin fulla potential.

I studien från EU-kommissionens gemensamma forskningscentrum⁵¹ jämförs också full interoperabilitet med kostnaden för att inte agera. Enskilda skulle därvid kunna spara upp till 24 miljoner timmar per år på grund av förbättrad interoperabilitet, vilket motsvarar 543 miljoner euro. Omräknat till svenska förhållanden skulle detta innebära ca 140 miljoner kronor. Företag skulle enligt samma studie kunna spara 30 miljarder timmar eller 568 miljarder euro per år. Enligt kommissionens konsekvensanalys avseende förslaget till interoperabilitetsförordning beräknas möjliga kostnadsbesparingar som tillskrivs gränsöverskridande interoperabilitet ligga mellan 5,5 och 6,3 miljoner euro för enskilda medborgare och mellan 5,7 och 19,2 miljarder euro för företag.

Genom att ta avstamp i aktuella utmaningar och behovet av proaktivitet, föreslår vi här några åtgärder som skulle kunna katalysera utvecklingen mot en sammanhållen digital offentlig sektor. Samtliga prioriterade åtgärder är också framtagna för att ge konkreta resultat i form av ökad interoperabilitet.

3.1 Lagstiftning och föreskriftsrätt för interoperabilitet

I Interoperabilitetsutredningens betänkande *En reform för datadelning*⁵² konstateras att:

⁴⁸ Digg 2023b "Digitala Sverige 2022"

⁴⁹ Digg 2023e "Uppföljning av statliga myndigheters digitalisering 2022"

⁵⁰ Europeiska kommissionen 2022b "Commission Staff Working Document accompanying the Interoperable Europe Act"

⁵¹ *ibid*

⁵² *En reform för datadelning*, SOU 2023:96 ([regeringen.se](https://www.regeringen.se)), sid. 201 f.

Dagens nivå av förvaltningsgemensam interoperabilitet är inte tillräcklig för att realisera datadelningens nyttor eller för att uppnå EU:s eller Sveriges mål för offentlig förvaltnings⁵³ digitalisering. Förutsättningarna för att styra förvaltningen mot interoperabilitet vid datadelning behöver därför bli mycket bättre. Det behövs enligt vår bedömning möjligheter att styra den offentliga förvaltningen genom tvingande bestämmelser i syfte att skapa förvaltningsgemensam interoperabilitet så att datadelningen blir mer effektiv och nyttorna med den kan uppnås. Det kommer även att behövas mer styrning för att efterleva EU-lagstiftning.

Utredningen föreslår att styrning för att uppnå interoperabilitet vid datadelning ska samlas i en ny lag. Enligt lagförslaget ska offentlig förvaltning ”använda nationella interoperabilitetslösningar som meddelas genom föreskrifter, i syfte att uppnå interoperabilitet vid datadelning.”

Utredningen föreslår att Digg ges föreskriftsrätt inom området och att skrivningar tas in i myndighetens instruktion som innebär att Digg ska stödja den offentliga förvaltningen i syfte att uppnå interoperabilitet.

3.1.1 Handlingsplan för interoperabilitetsstyrning

En kursändring i riktning mot en högre grad av styrning mot interoperabilitet i enlighet med vad utredningen föreslår är en omfattande och komplex insats som behöver pågå under flera år. Om vi ska nå resultatet med en interoperabel digital offentlig sektor till år 2030 är det dock av största vikt att arbetet påbörjas snarast möjligt. Flexibel utveckling inom så komplexa områden som digitalisering och interoperabilitet kräver konkreta, löpande handlingsplaner med kort tidshorisont (1-3 år) som pekar på mållåret 2030, kontinuerlig utvärdering och en arbetsmetodik som bejakar anpassning/förändring utifrån utvärderingsresultat och nya förutsättningar.

Grunddragen i en handlingsplan för interoperabilitetsstyrning bör innefatta följande steg (ordningen nedan är inte helt sekventiell, arbete i de olika stegen kommer att behöva genomföras parallellt för att ge hävstångseffekt och få tillräcklig framdrift):

1. Etablera ett politiskt mål

Ett politiskt mål för att offentlig sektors mest angelägna datadelning ska vara fullt interoperabel senast år 2030 behöver etableras. Detta är viktigt mot bakgrund av den nuvarande bristen på tydlighet i de politiska ambitionerna när det gäller interoperabilitet och hur väl Sverige framöver ska lyckas med att använda digitaliseringens möjligheter för offentlig sektor.

2. Lagstiftning och förordning avseende nationell interoperabilitetsstyrning på plats

⁵³ När det gäller innebörden av offentlig förvaltning säger Interoperabilitetsutredningen i sitt betänkande (sid. 44) följande: ”Vi har därför valt att definiera offentlig förvaltning som statliga myndigheter, statliga myndigheter, kommuner, regioner, kommunal-förbund och kommunala bolag. Med kommunala bolag menas sådana bolag som avses i 2 kap. 3 § OSL.”

Beredning av lagstiftning, förordning och förordningsändring för att möjliggöra nationell interoperabilitetsstyrning med innebörd att offentlig förvaltning ska använda nationella interoperabilitetslösningar som meddelas genom föreskrifter, i syfte att uppnå interoperabilitet. Syftet är att skapa en rättslig grund för att styra och stödja offentlig förvaltning mot att uppnå interoperabilitet. Utredningen föreslår att regleringen träder i kraft den 1 januari 2025.

3. Etablering av organisatorisk förmåga hos Digg avseende nationell interoperabilitetsstyrning och nödvändig stödförmåga

Uppbyggnad av nödvändig organisatorisk förmåga (att leda och i olika avseenden leda och hålla samman det nödvändiga arbetet) inom Digg för att kunna meddela föreskrifter om nationella interoperabilitetslösningar enligt 5 § lagen om den offentliga förvaltningens interoperabilitet och inom ramen för beslutad finansiering. Det handlar även om den, gentemot hela den offentliga sektorn och relevanta privata aktörer, stödjande organisatoriska förmåga som kommer att behöva finnas inom Digg (och kanske hos andra) för att möjliggöra realiseringen av avsikterna i interoperabilitetsstyrningen via föreskrifter et cetera. Organisatorisk stödförmåga skulle exempelvis kunna vara att etablera en "help-desk" för interoperabilitet⁵⁴, eller förmåga att stödja vid upphandling med till exempel gemensam kravställning för interoperabilitet. Utvecklingen av organisatorisk förmåga är ett omfattande arbete som kommer att behöva genomföras successivt under flera år, och som skulle behöva finnas på plats redan när regleringen träder i kraft. Arbetet bör påbörjas så snart författningsstöd och finansiering är beslutat. Arbetet som skett inom ramen för Ena bör användas för att vidareutveckla mot dessa nya krav då vissa lösningar och strukturer passar väl in i och har varit utgångspunkt för utredningens förslag.

4. Utveckling av nationella interoperabilitetslösningar

Utvecklingen av nationella interoperabilitetslösningar är central för att uppnå målet. Dessa lösningar syftar till att stödja offentlig sektor i arbetet med datadelning och vara baserade på principer som tar till vara redan existerande och ändamålsenliga lösningar. Interoperabilitetslösningar bör till exempel innefatta standardiserande specifikationer för API:er och maskinellt överförbara data. Bland annat finns lösningar från arbetet med Ena, till exempel API-hantering och nationellt ramverk för grunddata som utgör interoperabilitetslösningar men som idag inte är styrande då reglering saknas.

Parallellt med detta och integrerat med arbetet behöver nödvändiga organisatoriska strukturer, organisatoriska förmågor och förutsättningar i övrigt gällande hur interoperabilitetsstyrningen med mera ska utformas, organiseras, genomföras och komma på plats. Dessutom behövs ett ökat

⁵⁴ En sådan "help-desk" bör omfatta stöd inom samtliga interoperabilitetsperspektiv: organisatoriskt, juridiskt, semantiskt och tekniskt, och målgruppen bör innefatta alla typer av offentliga aktörer och även privata aktörer som ingår i ekosystemet (bland annat producenter av samhällsviktig information).

förändringstryck kring datadelning inom och från den offentliga sektorn och sektorsspecifik interoperabilitetsstyrning etableras, sektor för sektor (se avsnitt 3.3).

Förslag: Vidta kraftfulla åtgärder för ökad styrning mot interoperabilitet

Digg föreslår att regeringen vidtar kraftfulla åtgärder för ökad styrning mot fungerande interoperabilitet i den offentliga sektorn och med syfte att möjliggöra realiseringen av den potential som har berörts ovan. Åtgärderna sammanfattas i den handlingsplan vars grunddrag har redovisats ovan. Digg vill framhålla vikten av det politiska ledarskap på nationell såväl som på regional och kommunal nivå, som kommer att behövas för att etablera fungerande interoperabilitet i hela den offentliga sektorn och därmed möjliggöra realiseringen av de nyttor som är förknippade med detta.

3.2 Ökad användning av gemensamma tjänster

En utmaning för offentlig förvaltning är att de digitala tjänster som tas fram i olika sammanhang och samverkansgrupper inte sprids till hela den offentliga sektorn. Ofta känner man inte ens till vilka tjänster som finns, vilket påverkar interoperabiliteten negativt och ger låg avkastning i form av nytta på de investeringar som görs. Likaså är det lättare att få finansiering för utveckling än för införande och förvaltning och många utvecklingsinitiativ genomförs utan att varken lanseringsplan finns på plats eller bredare efterfrågan är säkerställd. Samtidigt tar de införanden/lanseringar som görs alldeles för lång tid. Detta gör att många digitala lösningar, framtagna i samverkan, ligger i dvala, självdör eller endast utnyttjas av ett fåtal aktörer (de som var inblandade i utvecklingen), vilket resulterar i att lösningarnas nyttopotential inte realiseras. För att uppnå eftersträvad interoperabilitet och kostnadseffektivitet i den offentliga förvaltningens digitala investeringar krävs att många aktörer ansluter och att användningen är bred.⁵⁵

För att offentliga aktörer i större utsträckning än idag ska ansluta till och börja använda gemensamma lösningar behövs vad man kan kalla för en attitydförändring, som innebär att aktörer inom den offentliga sektorn faktiskt har ett ansvar att beakta nyttan för den offentliga sektorn som helhet. Man kan härvid tala om att det finns behov av en förflyttning från ett läge där aktörer inom den offentliga sektorn ofta varit helt autonoma i att bestämma vilka tjänster som ska användas, hur it-system ska fungera och i att bestämma hur data delas, till att i stället beakta de förvaltningsgemensamma behoven när de utvecklar sin verksamhet (exempelvis genom användning av så kallade nationella interoperabilitetslösningar, se vidare avsnitt 3.1.1). En sådan attitydförändring kan komma till stånd genom incitamentshöjande åtgärder som till exempel att påvisa realiserade nyttor. Incitamenten bör dock kombineras med utökad styrning.

Av myndighetsförordningen framgår redan, i form av ett allmänt påbud, att myndigheter under regeringen skall verka för att genom samarbete med myndigheter och andra ta till vara de fördelar som kan vinnas för enskilda samt för staten som helhet (7 §). Förvaltningslagen anger i sin tur att

⁵⁵ Digg 2021 "Uppdrag att genomföra en analys om förutsättningar för kommuners och regioners deltagande i den förvaltningsgemensamma digitala infrastrukturen"

man ska samverka med andra myndigheter inom sitt verksamhetsområde, i huvudsak kopplat till enskilda ärenden (8 §). Vi anser att ansvaret att beakta de förvaltningsgemensamma behoven är i linje med dessa, men ytterligare bör inskräpas.

För SDK (säker digital kommunikation) har anslutning i kluster föreslagits så att aktörer som har stora nyttor av att ansluta gör det tillsammans utifrån identifierade utmaningar.⁵⁶ En anslutningsstrategi som bygger på klustertanken skulle även kunna prövas för anslutning till digitala tjänster för att snabbt öka användningen. Användning av kluster kan dessutom fånga eventuella risker och frågeställningar kring tekniska förutsättningar och åtgärda dessa löpande. En annan fördel med kluster är att nytta kan realiseras löpande, i kluster efter kluster.

För att nå de värdebaserade intentionerna med digitaliseringen, som bland annat beskrivs i Berlindeklarationen⁵⁷ som Sverige har förbundet sig till, behöver vi även fler gemensamma tjänster/lösningar som är interoperabelt återanvändningsbara. Detta är också en förutsättning för en rationell uppbyggnad av ett enklare möte med det offentliga (se avsnitt 4.1).

3.2.1 Användning av digitala tjänster i Ena – Sveriges digitala infrastruktur

Inom ramen för Ena – Sveriges digitala infrastruktur har bland annat två nya digitala tjänster med lite olika karaktär tagits fram under de senaste åren, Mina ombud⁵⁸ respektive Mina ärenden⁵⁹. Mina ombud är en fullmaktstjänst som gör det möjligt för fysiska personer att företräda andra interagerat i digitala tjänster, i verksamhetssystem, i mina sidor eller via ett färdigt användargränssnitt. Mina ärenden är en standard för ärendeåterkoppling. Det vill säga, Mina ärenden möjliggör att samla information om ärenden från olika offentliga aktörer (producenter) som sedan kan presenteras för privatpersoner eller företag hos den part (konsument) som bygger gränssnitt som visar upp kundhändelser.

Ingen av dessa tjänster används dock i önskad utsträckning idag.

Mina ombud finns tillgänglig för anslutning och användning sedan oktober 2022, men endast ett fåtal offentliga organisationer har anslutit med enstaka förfaranden. Totalt har 996 fullmakter delats ut sedan starten, en bråkdel av den antagna potentialen.^{60,61}

⁵⁶ Digg PM om utmaningar med hög anslutningstakt till SDK samtidigt med pågående övertagande, ÄNr 2021-0929, 2023-02-07

⁵⁷ EU 2020 "Berlin Declaration on Digital Society and Value-Based Digital Government"

⁵⁸ [Mina ombud](#)

⁵⁹ [Mina ärenden - Sveriges dataportal](#)

⁶⁰ Uppgift från Bolagsverket, 2024-02-15

⁶¹ [Mina ombud - byggblocksbeskrivning \(digg.se\)](#)

När det gäller Mina ärenden⁶² är det idag tre myndigheter samt en kommun använder sig av standarden i egenskap av producenter. Därutöver är verksamt.se konsument av standarden och visar upp kundhändelser från två större myndigheter. Ytterligare några offentliga aktörer är på väg att ansluta, antingen som producent eller konsument.⁶³

För båda dessa tjänster finns stor potential i kraftigt ökad användning, både genom att visa att det som byggs också används och skapar nytta samt att den potentiella nyttan faktiskt kan realiseras.⁶⁴ En snabb uppskalning av användningen kan sedan fungera som mönster för hur andra lösningar, till exempel Säker Digital Kommunikation (SDK), snabbare kan nå hög användningsgrad. Ett sådant mönster bör minst innefatta en generell och återanvändningsbar realiseringsplan samt finansieringsbehov.

Förslag: Öka användningen av gemensamt framtagna lösningar

Skala upp användningen av förvaltningsgemensamma digitala tjänster, till exempel Mina ombud och Mina ärenden, i enlighet med föreslagen strategi för klusterinförande och realiseringsplan.

Se över och utöka nuvarande skrivningar i första hand i Myndighetsförordningen, i syfte att myndigheterna ska beakta förvaltningsgemensamma behov/nyttor när de utvecklar sin verksamhet.

3.3 Datadelning av värdefulla dataset

God tillgång till data är en allt viktigare förutsättning för innovation, hållbar tillväxt, och minskad resursåtgång. Utvecklingen mot allt större dataflöden har skett gradvis genom ökad digitalisering av processer, nya digitala tjänster och spridning av mobila enheter och sensorer som alla genererar ett kontinuerligt flöde av data. Detta har successivt ökat tillgången av data och efter en gradvis ökning håller ett paradigmskifte på att ske.⁶⁵

Interoperabilitet är grunden för att möjliggöra datadelning, och om vi inte ökar möjligheterna att effektivt dela data så går vi miste om stora samhällsekonomiska nyttor/vinster. Det finns därför behov av en ny kultur inom offentlig sektor där utgångspunkten är att data är en gemensam strategisk resurs, som ska kunna nyttjas där den behövs. Endast där det är nödvändigt av intergritets-, sekretess- eller andra uttalade skäl, ska data undantas från delning.

Vi förordar därför en utvecklingsprocess för området datahantering och datadelning med en årlig uppföljnings- och policycykel som har fokus på den nytta som data kan skapa när den nyttiggörs.

⁶² Mina ärenden finns tillgänglig sedan juni 2023.

⁶³ Uppgift från Skatteverket, 2024-02-12

⁶⁴ Se vidare kapitel 4 för hur tjänsternas nyttopotential kan realiseras

⁶⁵ Infrastrukturdepartementet 2021 "Data - en underutnyttjad resurs för Sverige"

Progressen av det organisatoriska lärandet bör följas upp av regeringen som utifrån detta kan bereda nödvändig policy.⁶⁶

Exempel på dataområden som har påbörjat sin utvecklingsprocess efter regeringsuppdrag kopplade till den nationella datastrategin, är hälsa, vård och omsorg samt kompetensförsörjning och livslångt lärande. Dessa dataområden kommer att ha sidor under Datasamverkan på Sveriges nya dataportal när den lanseras under våren 2024. En uppföljning av progress bör kopplas till uppföljningen av Open Data Charter som kommer att läggas upp i en första version på Sveriges dataportal under ”Resultat och uppföljning”, och till de europeiska dataområdena⁶⁷. Processen innebär att dataområde efter dataområde höjer sin datadelningsförmåga genom riktade insatser (exempelvis regeringsuppdrag).

Förutom det generella behovet av data och datadelning är delning av data också helt avgörande i krissituationer, för att hantera organiserad brottslighet, och inom välfärden för att nämna några områden (jfr kapitel 2). Bristen på interoperabilitet gör att när en krissituation uppstår och behovet av datadelning blir akut, måste dessa behov lösas ad hoc. Det är därför av största vikt att agera proaktivt i interoperabilitetsfrågan så att vi inte reaktivt bygger upp en mängd specifika särlösningar som i förlängningen snarare hämmar än utvecklar interoperabiliteten på nationell nivå.

Förslag: Etablera process och tidplan för datadelning

Etablera en process och en tidplan för att påbörja datadelning inom dataområde efter dataområde. Regeringsuppdrag bör ges till relevanta aktörer inom respektive område. Förslagsvis kan det första regeringsuppdraget omfatta datadelning och höjd förmåga inom klimat-/miljöområdet.

⁶⁶ Ibid

⁶⁷ [Europeiska dataspaces - Sveriges Dataportal \(betaversion\)](#)

4 Människan i det digitala samhället

"De enskilda har skiftande förutsättningar att ta till vara sina rättigheter. Det finns därför skäl som talar för att man bör överväga möjligheterna att slopa ansöknings- och anmälningsförfaranden när de uppgifter som behövs redan finns tillgängliga och myndigheten själv kan ta initiativet till att frågan tas upp."

Byråkratiutredningen SOU 1979:31

Vi lever i en ny tid. Samhället är digitalt och har sedan länge passerat brytpunkten för när det digitala kunde ses som något eget eller som ett komplement. Det digitala är normen. Utvecklingen innebär att vi kan göra helt nya saker och göra de saker vi tidigare gjort på helt nya sätt. I och med digitaliseringens intåg har förutsättningar, behov och villkor ändrats drastiskt för såväl individ, samhälle, företag, politik, offentlig sektor som för civilsamhället som helhet.⁶⁸ Vår offentliga sektor är i många avseenden fortfarande inte designad för den digitala verklighet vi lever i.

Digitalisering ses fortfarande alltför ofta som en fråga om intern effektivitet för de offentliga aktörerna, och visserligen finns det mycket skattepengar att spara på en ändamålsenlig och gemensam digitalisering, men för den enskilde är det viktigare hur mötet med det offentliga fungerar. Hur snabb och bra service får jag? Här kan automatisering och robotisering göra stor skillnad. Hur smidigt fungerar kontakten? Här måste kanalerna och arbetsfördelningen mellan det offentliga och den enskilde ses över. Ska det vara användarens ansvar att förstå, hitta rätt och förflytta information mellan offentliga aktörer? Måste jag registrera in samma uppgifter på flera olika ställen hos olika offentliga aktörer?⁶⁹

Utmaningen ligger inte i att det offentliga inte erbjuder digital service, tvärt om är Sverige ett av de länder i EU som erbjuder mest digital service.⁷⁰ En samlad bild utifrån internationella jämförelser visar dock att Sveriges offentliga sektor är mer ojämn i leveransen av offentlig digital service än vad som är fallet i andra topppresterande länder. Det handlar dels om att kvaliteten på servicen skiljer sig åt mellan olika offentliga aktörer oavsett typ och dels om att situationer som involverar flera aktörer i många fall inte hänger ihop. Flera andra europeiska länder arbetar aktivt med att erbjuda sammanhållen, proaktiv offentlig service, vilket gör att Sverige faller i internationella jämförelser.⁷¹ I

⁶⁸ Digitaliseringskommissionen SOU 2016:89

⁶⁹ Digg 2022a "Digitala Sverige 2021"; Ekholm, Jebari, och Markovic 2018 "Förbjuden framtid?"; Byråkratiutredningen SOU 1979:31; Madsen, Lindgren, och Melin 2022 "The Accidental Caseworker"

⁷⁰ Sverige rankas som nummer 8 av 27 i kategorin "Online availability" i EU:s eGovernment Benchmark 2023.

⁷¹ Digg 2022b "Digital förvaltning i internationellt perspektiv 2022"; EU 2022c "Policyprogrammet för det digitala decenniet 2030"; OECD 2020 "The OECD Digital Government Policy Framework"; Infrastrukturdepartementet 2021 "Data - en underutnyttjad resurs för Sverige"; Näringsdepartementet 2017 "För ett hållbart digitaliserat Sverige – en digitaliseringsstrategi". Se även [DESI 2023 dashboard for the Digital Decade](#).

EU:s senaste mätning placerar sig Sverige till exempel på plats 16 när det gäller digital offentlig service.⁷²

Svaret på frågan om hur väl den digitala förvaltningen fungerar är inte längre skild från frågan om hur väl den offentliga förvaltningen fungerar. Detta innebär också att den som inte är delaktig i det digitala samhället är i ett utanförskap i samhället i stort.

Digitaliseringen underlättar många förfaranden, men har i praktiken också flyttat administration från det offentliga och lagt det på den enskilde. Den service och de digitala tjänster som utvecklas ger idag inte alla människor förutsättningar att använda dem. Det krävs ganska mycket av en människa för att klara av att använda digitala tjänster och har man inte grundläggande digital kompetens så kan inte digital service användas.⁷³ Eftersom de digitala tjänsterna skapar de hinder som människorna möter, bör också de som utvecklar och erbjuder service digitalt ta ansvaret för att alla ska kunna använda dem.

Den stora utmaningen idag är således hur mötet eller gränssnittet mellan medborgaren och det heterogena offentliga ser ut. I mötet med det offentliga måste människor stötts i att hitta rätt, förstå tjänsterna, förstå hur tjänsterna hänger ihop och även få en överblick.

4.1 Ett enklare möte med det offentliga

Att skapa en kontaktyta gentemot den enskilde som lever upp till dessa förväntningar är en svår uppgift som kräver insatser för att bli verklighet

I våra nordiska grannländer, i Estland, i Ukraina och i många andra länder finns lösningar för gemensamma kontaktytor med det offentliga.⁷⁴ Dessa har dock olika funktionalitet, säkerhetslösningar och mognadsgrad. Flera EU-initiativ, exempelvis den kommande reviderade eIDAS-förordningen med en digital identitetsplånbok, kan också ändra spelplanen för hur vi interagerar med offentliga aktörer.⁷⁵ Den snabba utvecklingen av generativ artificiell intelligens håller samtidigt på att omforma våra generella interaktionsmönster i den digitala sfären.⁷⁶ Det är därför viktigt att vi, ifall Sverige väljer att gå en liknande väg, fokuserar på grundförutsättningarna och är medvetna om att gränssnittet mot den enskilde snabbt kan komma att behöva ändras.

En kontaktyta, användargränssnitt eller medborgarplattform svarar framför allt mot tre behov:

⁷² Se EU-kommissionens dashboard: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/library/egovernment-benchmark-2023>

⁷³ Digg 2023g "Covidbevis – en biljett till samhället"

⁷⁴ Se exempelvis [Suomi.fi](https://suomi.fi), [Norge.no](https://norge.no), borger.dk, [Eesti.ee](https://eesti.ee) och [Diia.gov.ua](https://diia.gov.ua).

⁷⁵ Europeiska kommissionen 2021b "eIDAS 2.0"

⁷⁶ Permert 2023 "Framtidens digitala assistent för offentlig sektor"; Europeiska kommissionen 2021b "eIDAS 2.0"

1. Dels finns behovet av individanpassad information och möjlighet till översikt. En plats dit du kan vända dig för att hitta rätt, förstå vilka tjänster du är i behov av i din nuvarande livssituation eller vilka initiativ du har rätt till och där alla offentligt finansierade tjänster bör kunna bokas, ses och utvärderas.
2. Dels en plats för dig att se status i dina pågående ärenden (och möjlighet att agera på den informationen).
3. Dels en sammanställning av dina relevanta data (attribut om dig och den information som det offentliga har om dig), som du sedan kan välja att dela för att initiera ärenden eller få erbjudanden. Här bör även funktionalitet som svarar mot den enskildes behov av insyn och kontroll över ens personliga data ingå.

En lösning för ett enhetligt kundmöte skulle även kunna bidra starkt till Sveriges motståndskraft. Ukrainas app *Diia*⁷⁷, som används för e-legitimation, som digital plånbok och för flera e-tjänster, har sedan kriget bröt ut kunnat användas för att sköta administration som förut krävde fysiska interaktioner, bland annat för företag, vilket hjälpt Ukrainas näringsliv att fortsätta verka trots kriget. Men plattformen tillät även att upprätta nya funktioner exempelvis för att ge ukrainare ekonomiskt stöd om deras hus träffats av bomber eller för att rapportera ryska trupprörelser till försvarsmakten.⁷⁸ Via *Diia.TV* och *Diia.Radio* kan ukrainarna också få tillgång till verifierade offentliga nyhetskanaler vilket kan minska effekten av ryska påverkansoperationer.

4.1.1 Använd gemensam och öppen infrastruktur

En grundförutsättning för att kunna skapa ett enklare kundmöte med det offentliga är interoperabilitet, som diskuteras i kap 3. Ett ambitiöst arbete med interoperabilitet är också nödvändigt för att kunna nå längre än att erbjuda användarna ”en portal med mer eller mindre osammanhängande information och länkar” till det vi vill, nämligen att faktiskt kunna skapa en sammanhållen offentlig sektor med sömlösa tjänster.

Tre exempel som särskilt kan lyftas i detta sammanhang, då de alla på ett konkret sätt bidrar till att skapa ett enhetligt möte med det offentliga är SDG, Mina ombud och Mina ärenden.

I och med arbetet med att implementera SDG-förordningen⁷⁹ kommer ett stort antal myndigheter, kommuner och privata utförare av välfärdstjänster behöva göra arbete som ligger i linje med det behov som beskrevs ovan. Det handlar dels om att för vissa utpekade livshändelser tagga all relevant information med metadata så att de automatiskt kan länkas till EU:s gemensamma gränssnitt men även om att kunna skicka och ta emot ”bevis”, det vill säga utbyta de data bakom kulisserna som behövs för att kunna genomföra angivna förfaranden.

⁷⁷ *Diia* (Дія), betyder handling eller effekt på ukrainska, men kan också läsas som en förkortning för *Derzhava i Ya* (Держава і Я), ”Staten och jag”.

⁷⁸ The Guardian 2023-05-26, Lisa O'Carroll, [“Meet Diia: the Ukrainian app used to do taxes ... and report Russian soldiers”](#)

⁷⁹ EU 2018 ”SDG-förordningen”

Mina ombud är en fullmaktstjänst som gör det möjligt för fysiska personer att företräda andra i digitala tjänster. Detta har flera positiva effekter, men är inte minst avgörande ur ett inkluderingsperspektiv. Den digitalisering som sker i samhället innebär i många fall ett utanförskap för personer som av olika skäl inte kan eller vill vara digitala. I praktiken innebär detta ett behov av att anhöriga eller andra på ett säkert, transparent och effektivt sätt kan få tillgång till digitala tjänster och möjlighet att agera i deras ställe.

Mina ärenden är en standard som fungerar som en vidareförmedlingstjänst eller ett nav som möjliggör samlad ärendeåterkoppling även när flera aktörer är inblandade. Tanken är att användaren ska kunna se var i ärendena hen befinner sig, vem som är ansvarig för nästa steg och om ett ärende är avslutat. Därigenom får användaren mer insyn och kontroll över sina ärenden.⁸⁰ Bara denna standard beräknas kunna generera nyttor om 492 miljoner kronor årligen fördelat på kommuner, myndigheter, privatpersoner och företag.⁸¹

Förslag: Påbörja införandet av ett enklare kundmöte

Ett principbeslut borde fattas om att ta fram ett samlat digitalt kundmöte som samlar det för medborgarna och företagen mest nödvändiga och som underlättar enkel navigering till rätt tjänst eller service. Lösningen bör även ge individen ökad insyn och kontroll över sina egna personuppgifter och sina pågående ärenden.

Det har gjorts flera tidigare försök att skapa en gemensam digital ingång för medborgare. Dessa har misslyckats på grund av oklarheter kring kostnadsfördelning och ansvarsfördelning för det långsiktiga tillhandahållandet. Därför bör huvudansvaret läggas på en statlig myndighet. Lösningen skulle kunna utvecklas inom Ena, Sveriges digitala infrastruktur. Tidigare erfarenheter visar att det är viktigt att finansieringsfrågan och de rättsliga förutsättningarna hanteras tidigt i processen.

En framkomlig väg är antagligen att börja utvecklingen smalt, men med en infrastruktur som är anpassad för att utöka funktionaliteten över tid. Det minskar den initiala komplexiteten och gör det enklare att realisera nyttorna. I tidiga skeden bör fokus också ligga på ofta använda tjänster eller funktionalitet som du som medborgare behöver i många livshändelser, exempelvis min myndighetspost, mina ombud, mina ärenden, digital plånbok för körkort, med mera.

I och med arbetet med SDG-förordningen och dess krav på minskat uppgiftslämnande samlas redan många offentliga aktörer i Sverige för att arbeta med detta utifrån ett livshändelseperspektiv för EU-medborgare. De forum som skapats kring detta och de analyser och lärdomar som gjort inom det arbetet kan användas även för att skapa bättre förutsättningar för svenska medborgare. I dagsläget kommer vissa förfaranden att bli enklare för EU-medborgare i Sverige än för svenska medborgare.

⁸⁰ Skatteverket 2023b "Analys av vidareförmedlingstjänst"

⁸¹ Skatteverket 2023a "Kostnads- och nyttoanalys av Mina ärenden"

4.2 En perspektivförskjutning till det digitala

Vårt förhållande till det offentliga definieras mycket av våra fysiska attribut så som de finns beskrivna i folkbokföringen. Den bygger i grunden på tanken att det som primärt definierar dig som medborgare är att du är en fysisk person, med fysisk adress, et cetera. Dessa uppgifter är också avgörande för all administration kring människor, som exempelvis frågor rörande skatt, fastighet och identitetskontroll, en tydlig illustration av hur det analoga fortfarande definierar oss i mötet med offentlig sektor.

Självklart finns många ärenden där dessa uppgifter är nödvändiga, men i exempelvis våra grannländer Danmark och Estland finns även ett annat perspektiv. Där är det digitala medborgarskapet inte ett valfritt tillägg till det fysiska, utan fundamentalt. Du har en fysisk adress, men för danskar är det också obligatoriskt att ha en digital brevlåda. Du kan ha ett fysiskt id-kort för att legitimera dig, men alla estländare har också en obligatorisk statligt e-legitimation. Detta möjliggör andra sätt att interagera. Viktig kommunikation når dig digitalt, och med en funktionell digital identitet möjliggörs större delaktighet i det digitala samhället. Det är dock viktigt att komma ihåg att en andel av Sveriges befolkning idag inte är delaktig i det digitala samhället, dels på grund av bristande uppkoppling, men också på grund av skäl relaterade till individen. Här är också Mina ombud som beskrivits tidigare en viktig möjliggörare för inkludering.

Förslag: Prioritera fortsatt utveckling av digital kommunikation och digital identitet

Dessa två funktioner, identitet och kommunikation, är fundamentala. Kommunikationen är gränssnittet mot den enskilde som detta kapitel redan diskuterat ovan. Identiteten är en grundläggande förutsättning för i princip all service. Det är områden som det redan händer mycket inom, men där regeringen bör ta ett tydligare ansvar för att driva utvecklingen framåt ännu mer. Genom att göra dessa två mer funktionella och mer robusta så lägger vi en viktig grundplatta för ett robust, effektivt och människocentrerat digitalt samhälle. Här pågår också en offentlig utredning⁸² som bland annat ska utreda förutsättningarna för att införa en skyldighet för privatpersoner, enskilda näringsidkare och juridiska personer att ansluta sig till en digital brevlåda för att kunna ta emot säkra elektroniska försändelser från myndigheter.

Förslag: Utveckla lösning för tvåvägskommunikation

Dagens digitala post bygger på liknande principer som analog post. Det är ett system för främst offentliga aktörer att skicka elektroniska försändelser till enskilda och företag. Idag är det envägskommunikation, ofta i form av ett pdf-dokument. Det pågår en utveckling av infrastrukturen, men denna kommer inte tillföra sådan ny funktionalitet i termer av tvåvägskommunikation, åtminstone inte i ett första skede.⁸³ Det finns också flera andra lösningar

⁸² Finansdepartementet (2023). Tilläggsdirektiv till Postfinansieringsutredningen Dir. 2023:7.

⁸³ Digg 2022d "Översyn av infrastrukturen för säkra elektroniska försändelser"

som skulle kunna utvecklas vidare för att tillgodose en del av behovet av tvåvägskommunikation och ökad robusthet, till exempel tidigare nämnda Mina ärenden.

Förslag: Utveckla en sammanhållen digital identitetsförvaltning

Att kunna identifiera sig digitalt är nyckeln för att få tillgång till och kunna agera med egenmakt i det digitala samhället. För detta krävs dels tillgång, alla ska kunna legitimera sig digitalt med valfri e-legitimation, dels att systemet är så pass säkert och tryggt att det går att lita på.

Regeringen har redan vidtagit många åtgärder som går i riktning mot en sammanhållen identitetsförvaltning, men det är fortsatt viktigt att aktivt arbeta för att de projekt som pågår inom området hänger ihop och fungerar som en helhet. Förutom Diggs uppdrag och den pågående statliga utredningen om säker och tillgänglig digital identitet är bland annat EU:s kommande identitetsplånbok samt Enas byggblock för Auktorisation och Mina ombud viktiga byggstenar i detta ekosystem.

Regeringen och riksdagen har sedan länge uttalat att e-legitimationer är en samhällskritisk infrastruktur.⁸⁴ Det är också en kritisk komponent i totalförsvaret av det digitala samhället, där digital identifiering kommer vara avgörande för att upprätthålla samhällsfunktioner i händelse av kris och krig.⁸⁵ Det beroende som finns idag på grund av dominansen av en privat aktör gör Sverige sårbart, inte bara i hanteringen av akuta situationer utan det väcker också mer långsiktiga frågor om lednings- och ägarstrukturer av centrala register över befolkningen. För att på ett adekvat sätt arbeta med säkerhetsfrågorna behöver Digg stöd av de myndigheter som ingår i Nationellt Cybersäkerhetscenter.⁸⁶

En sammanhållen digital identitetsförvaltning är även ett effektivt verktyg för att göra identitetsmissbruk svårare. Utnyttjandet av felaktiga personuppgifter och problem kopplade till elektronisk identifiering är idag vanligt förekommande i olika former av brottsupplägg inom den organiserade brottsligheten.⁸⁷

⁸⁴ Finansdepartementet 2023a "Budgetpropositionen för 2024 - Utgiftsområde 22: Kommunikationer"

⁸⁵ Försvarsberedningen 2023 "Kraftsamling - Inriktningen av totalförsvaret och utformningen av det civila försvaret"

⁸⁶ Digg 2023a "En säker och tillgänglig statlig e-legitimation"

⁸⁷ Justitiedepartementet 2024 "Motståndskraft och handlingskraft – en nationell strategi mot organiserad brottslighet"

5 Digitalt näringsliv

Sveriges näringsliv har en hög grad av användning och integrering av digital teknik i företagen och det svenska näringslivet idag är ett av de mest digitaliserade i EU. Det finns också en koppling mellan hög digital intensitet och produktivitet och lönsamhet.⁸⁸ Samtidigt är det viktigt att påpeka att digital intensitet inte bör vara ett självändamål. Teknikanvändningen måste vara anpassad till företagets verksamhet och övriga förutsättningar. Det räcker alltså inte att företagen använder digital teknik, den behöver användas på ett sätt som gynnar utveckling och konkurrenskraft.

Centralt för näringslivets fortsatta utveckling är även ett väl fungerande innovationsklimat. Innovation är en av de viktigaste drivkrafterna för ekonomisk tillväxt, och därmed också för en ökad välfärd, och bidrar till Sveriges förmåga att möta nya, komplexa och tvärvetenskapliga samhällsutmaningar. Sverige har under många år legat stadigt i topp i internationella mätningar som försöker fånga länders innovationsklimat.⁸⁹ Sverige har alltså, i internationell jämförelse, ett framgångsrikt innovationssystem med starka forskningsmiljöer.

Idag ingår det digitala och datadrivna i nästan all typ av innovation.⁹⁰ De svenska ekosystemen för nyckelteknologier som halvledare är väl utbyggda och Sverige har en ledande kapacitet inom EU när det gäller att utveckla kvantdatorer. Att digital innovation spelar en stor roll för näringslivets utveckling återspeglas också i att Sverige har flest ”enhörningsföretag”⁹¹ per capita i EU. Svenska företag som Spotify och Klarna, som får karaktäriseras som ”digitally native brands”⁹², är dessutom bland de högst värderade enhörningsföretagen i EU.

Bilden som målas upp här kan kännas betryggande. Vi kan dock som land aldrig ta fortsatt framgång för given. Vi måste därför, både som nation och ur ett europeiskt perspektiv, kontinuerligt bevaka och vidta åtgärder för att möjliggöra och stärka förutsättningarna för innovation och konkurrenskraft. Vi behöver även adressera ett antal konkreta utmaningar som idag hindrar och försvårar näringslivets möjligheter att fortsatt bidra till att Sverige blir bäst i världen på att använda digitaliseringens möjligheter.

Vi pekar här ut några områden som sannolikt behöver vara i fokus under hela perioden 2025 till 2030. Insatserna inom varje område bör påbörjas så tidigt som möjligt under perioden och efter avslut följas upp av andra insatser som då bedöms som lämpliga. De förslag på prioriteringar som vi beskriver nedan bör ses som preliminära och baserade på vårt arbete hittills. Inför

⁸⁸ Digg 2023b ”Digitala Sverige 2022”; 2023b ”Nationell färdplan för det digitala decenniet”

⁸⁹ EU-kommissionens [European Innovation Scoreboard](#) bedöms att Sverige år 2023 befann sig på andra plats inom EU efter Danmark. Ur ett globalt perspektiv konstaterade FN:s [Global Innovation Index](#) att Sverige kommer på plats nummer två efter Schweiz i jämförelse med 132 länder (Danmark kommer i den jämförelsen på nionde plats).

⁹⁰ Digg 2023b ”Digitala Sverige 2022”; 2023b ”Nationell färdplan för det digitala decenniet”

⁹¹ Startupbolag värderade till över 1 miljard dollar

⁹² McKinsey & Company. [“Digitally native brands: Born digital, but ready to take on the world”](#). Publicerad 2021-10-27

slutrapporteringen av regeringsuppdraget kommer vi att, i samverkan med berörda aktörer, förankra, justera och komplettera om så behövs.

5.1 Innovation och konkurrenskraft

Som en stark industrination har Sverige, förutom god tillgång på råvaror, byggt sitt välstånd på uppfinningsförmåga, entreprenörskap och kompetent arbetskraft. Traditionen av offentliga och privata satsningar på forskning och innovation har bidragit till att öka välbefindandet och skapa möjligheter för arbete.

Sverige står inför ett antal stora samhällsutmaningar där förmågan till lyckad omställning bland annat är beroende av svenska företags framgångar i att nyttja digitaliseringens möjligheter för ökad innovations- och konkurrenskraft. Här handlar det till stor del om de allmänna villkoren och förutsättningarna för företagande, forskning och innovation som primärt ges av de villkor som sätts upp inom andra politikområden än digitaliseringspolitiken: forsknings- och innovationspolitik, ny- och småföretagarpolitik, förenklingspolitik, finans- och skattepolitik et cetera.

Regeringen och den offentliga sektorn kan samtidigt bidra till att skapa förutsättningar för innovation i näringslivet på sätt som tydligare ligger inom ramen för det som vanligen räknas till digitaliseringspolitikens område. En viktig del av detta handlar om att i högre grad än hittills råda bot på frånvaron av interoperabilitet, något som inte bara skulle gagna den offentliga sektorns utveckling, utan även fungera som möjliggörare för digital innovation i näringslivet.⁹³ Det handlar också om att den offentliga sektorn i mycket högre grad än hittills behöver dela öppna data. Detta kan tydligt stärka datadriven innovation i näringslivet, vilket i sin tur är en förutsättning för att stärka Sveriges konkurrenskraft och för att möta flera andra utmaningar, bland annat när det gäller inre och yttre säkerhet samt att hantera klimatförändringar.⁹⁴

”Geospatiala data som bland annat innefattar kartor, bilder och fastighetsregister uppskattas bidra med 5,4 miljarder kronor till BNP årligen när data tillgängliggörs som värdefulla data. Geospatiala data beräknas ha särskilt stort värde för offentlig sektor där tillgängliggörandet uppskattas bidra med 3,4 miljarder kronor till BNP årligen. Även inom näringslivet skapar geospatiala data stora värden, uppskattningsvis 2 miljarder kronor årligen.”⁹⁵

⁹³ Digg 2023b ”Digitala Sverige 2022”

⁹⁴ Se vidare kapitel 2 i denna rapport.

⁹⁵ Lantmäteriet 2020 ”Tillgängliggörande av särskilt värdefulla datamängder”. Citat från kortversionen.

Att möjliggöra ”digital innovation”⁹⁶ i näringslivet handlar i hög utsträckning om insatser som gynnar innovation i största allmänhet och som i stor utsträckning utgår från andra politikområden än det som vanligen anses vara digitaliseringspolitikens kärna.⁹⁷

Förslag: Motverka innovationshämmande regulatorisk osäkerhet

Något som ofta lyfts fram av näringslivet som ett hinder vid implementering av nya teknologier är regulatorisk osäkerhet.⁹⁸ Det är viktigt att harmonisera implementeringen av kommande EU-regelverk inom digitaliseringsområdet och minimera regelbördan, så att inte företagens förmåga och vilja av använda framförallt AI och data men även molntjänster hämmas. Idag finns en utspridd rädsla och tveksamhet till att använda dessa tjänster och tekniker. Detta blir än mer tydligt då det i många fall också hänger samman med brist på digital kompetens.

Förslag: Främja datadelning som gynnar digital innovation

Samlad nationell styrning mot ökad interoperabilitet vid datadelning tillsammans med det påbörjade arbetet med att etablera nationella grunddatadomäner möjliggör säker, enkel och effektiv datadelning.⁹⁹ Detta är viktiga förutsättningar för fortsatt utveckling av den offentliga sektorn men även något som möjliggör datadriven och digital innovation i näringslivet, där data kan användas - och ofta är en nödvändig förutsättning - för att skapa och förbättra många olika typer av produkter och tjänster. Genom att tillhandahålla data som en resurs för innovation, kan nya företag och industriella sektorer växa fram, vilket driver ekonomisk utveckling.

5.2 Cyberkriminalitet och den organiserade brottslighetens påverkan på näringslivet

Organiserad brottslighet påverkar näringslivet kraftigt negativt och på många olika sätt. Företag och näringsliv drabbas direkt av kriminalitetens härjningar men även indirekt och som en konsekvens av illojal konkurrens, att ekonomiska strukturer undergrävs och att seriösa företag riskerar att slås ut, vilket på sikt kan hämma Sveriges ekonomiska tillväxt.

⁹⁶ Som väldigt grovt skulle kunna beskrivas som processer i vilka nya idéer, koncept, tjänster eller produkter utvecklas och implementeras med hjälp av digital teknologi.

⁹⁷ När det gäller innovationspolitikens verktygslåda ingår principiellt sett möjligheter till offentlig finansiering och investeringar i forskning och innovation, olika former av ekonomiska stöd, innovationsupphandling, säkrandet av tillgången till relevant högkvalitativ utbildning, tillskapandet av innovationsfrämjande regelverk (t.ex. immaterialrätt) samt främjandet av samarbete och kunskapsöverföring mellan akademi, näringsliv och offentlig sektor. Även insatser gällande utveckling av innovationskluster och liknande samt främjande av internationellt samarbete för global konkurrenskraft hör hemma i denna ”verktygslåda”.

⁹⁸ Digg 2023b ”Nationell färdplan för det digitala decenniet”

⁹⁹ Fungerande interoperabilitet vid datadelning är även en förutsättning för att kunna genomföra delar av förenklingspolitiken gentemot företag.

I rapporten ”Myndighetsgemensam lägesbild organiserad brottslighet 2023”¹⁰⁰ konstaterar ett antal myndigheter att:

”Digitaliseringen medför att aktörer inom den organiserade brottsligheten undgår spårbarhet och gör det möjligt för dem att ägna sig åt och styra brottslig verksamhet på distans. Genom att använda sig av verktyg som exempelvis kryptovalutor, neobanker och krypterade applikationer i syfte att tvätta pengar, överföra brottsvinster och kommunicera kan den brottsliga verksamheten ske mer dolt än tidigare med hjälp av den digitala utvecklingen.”

Hur stora kostnaderna för näringslivet är av den organiserade brottslighetens framfart är mycket svårbedömt men uppskattas överstiga 100 miljarder kronor.¹⁰¹

Förslag: Samordnad datadelning för att säkra näringslivet mot organiserad brottslighet

För att det ska vara möjligt att minska den negativa påverkan som den organiserade brottsligheten har på näringsliv och företag krävs inte bara översyn av sekretesshinder och det dataskyddsrättsliga regelverket.¹⁰² Detta är visserligen något som kan antas underlätta nödvändigt informationsutbyte och därmed det nödvändiga samarbetet och koordinationen mellan rättsvårdande myndigheter, den övriga offentliga sektorn och andra organisationer. Det räcker dock inte. Krafttag måste också, via tydlig nationell styrning, snabbt tas i riktning mot en i praktiken fungerande interoperabilitet vid datadelning. Först då datautbytet på detta sätt fungerar i praktiken kommer denna typ av samordning i bekämpandet få tillräcklig kraft.¹⁰³

Hur datadelning hanteras framöver kommer att vara avgörande när det gäller att förbättra samarbetet mellan myndigheter och företag och när det gäller att förstärka såväl det brottspreventiva som det brottsbekämpande arbetet med fokus på kriminalitet och organiserad brottslighet.

Förslag: Förstärkt digital brottsbekämpning för ett välfungerande näringsliv

För att bekämpa organiserad brottslighet effektivt är användningen av avancerade digitala verktyg som AI, stora språkmodeller, maskininlärning och dataanalys avgörande. Dessa teknologier möjliggör identifiering och förebyggande av brottslighet på ett sätt som tidigare inte varit möjligt. Ett exempel på detta är prediktiva modeller som använder maskininlärning för att analysera transaktionsmönster och upptäcka oegentligheter som kan tyda på penningtvätt eller bedrägeri. Dessa modeller kan i realtid också vid tillämpning i företag varna om riskfyllda transaktioner och

¹⁰⁰ Nationellt underrättelsecentrum 2023 ”Myndighetsgemensam lägesbild – organiserad brottslighet 2023”

¹⁰¹ Lallerstedt 2022 ”Brottslighetens kostnader 2022”

¹⁰² Justitiedepartementet 2024 ”Motståndskraft och handlingskraft – en nationell strategi mot organiserad brottslighet”

¹⁰³ Utredningen om interoperabilitet vid datadelning SOU 2023:96

hjälpa dem att undvika potentiella förluster. För att detta ska vara möjligt behöver, i sin tur, arbetet med fortsatt digitalisering av bland annat affärsprocesser i såväl näringslivet som den offentliga sektorn fortsätta. För att bättre ta tillvara på de många fördelarna med e-fakturer har Digg, som ett led i detta, under 2023 gjort en hemställan till regeringen om att ge en särskild utredare i uppdrag att undersöka förutsättningarna för ett obligatorium för såväl företag som den offentliga förvaltningen i Sverige att använda e-faktura.¹⁰⁴ Med en ökad grad av digitalisering i affärsprocesser skulle det, enligt Diggs bedömning, finnas bättre möjligheter att bland annat säkra leveranskedjor, motverka momsbedrägerier och korruption och att därmed även stärka motståndskraften mot organiserad brottslighet.

AI-driven säkerhetsteknologi spelar även en viktig roll i skyddet mot cyberattacker genom att övervaka nätverkstrafik och neutralisera hot. Genom kontinuerligt lärande kan dessa system anpassa sig till nya hotbilder och erbjuda ett dynamiskt skydd. AI och dataanalys kan bistå i kartläggningen av kriminella nätverk, vilket ger myndigheterna värdefull insikt i dessa gruppers struktur och operationer.

För att bidra till att dessa typer av förmågor stärks, menar Digg att det är viktigt att integrera denna typ av strävanden även i digitaliseringspolitiska strategier och mål och att därmed tydliggöra vikten av att alla samhällets aktörer involveras i arbetet. Det är också viktigt med internationellt samarbete inom området och att detta fortsätter att stärkas.

5.3 Grön och digital omställning

Näringslivet har stora möjligheter att bidra med lösningar som i väsentlig grad kan sänka vår klimat- och miljöpåverkan genom ökad datadelning, fokus på digital innovation och användning av ny teknik. Det är samtidigt viktigt att vara medveten om den klimatpåverkan som digitaliseringen och teknikanvändningen i sig leder till, i form av bland annat utsläpp som i sin tur kommer att behöva hanteras.¹⁰⁵ I den nya europeiska innovationsagendan fastslås att teknikintensiv innovation kommer att vara av avgörande betydelse för Europas konkurrenskraft och genomförandet av den gröna och digitala omställningen¹⁰⁶.

För att stödja Sveriges klimatomställning och stärka näringslivets konkurrenskraft genom digitalisering, föreslår Digg följande strategiska insatser till regeringen för perioden 2025 - 2030. Dessa förslag avser att bidra till att digital innovation integreras med klimatåtgärder för en hållbar framtid.

¹⁰⁴ Digg.se. Nyhet: ["Digg vill att regeringen tillsätter en statlig utredning om obligatorisk e-faktura"](#). Publicerad 2023-02-09

¹⁰⁵ Digg 2023c "Digitaliseringens klimat- och miljöeffekter"

¹⁰⁶ Pressmeddelande från EU-kommissionen 2022-07-05: ["Kommissionen lägger fram en ny europeisk innovationsagenda som ska gå i spetsen för den nya innovationsvågen"](#) och Faktapromemoria från Klimat- och näringslivsdepartementet: [Meddelande om en ny europeisk innovationsagenda](#). 2022/23:FPM116.

Förslag: Utveckling och införande av gröna datacenter

Energimyndigheten beskriver att datacenters energianvändning är en icke försumbar del av den digitala ekonomins klimatpåverkan.¹⁰⁷ Genom att fokusera på gröna datacenter kan Sverige minska den digitala sektorns klimatavtryck samtidigt som det stärker landets position som en ledare inom hållbar teknologi.

Digg menar att regeringen bör bidra till att investeringar görs i utvecklingen och implementeringen av energieffektiva, gröna datacenter som använder fossilfri energi. Dessa datacenter bör även utnyttja överskottsvärme för uppvärmning av bostäder och industriella processer, vilket minskar den totala energianvändningen och koldioxidutsläppen.

Förslag: Främjande av digitala lösningsplattformar för klimatsmart innovation

Vinnova, Post- och telestyrelsen, Vetenskapsrådet och Digg betonar vikten av samarbete och kunskapsdelning för innovation.¹⁰⁸ Genom att stödja plattformar för klimatsmart innovation kan Sverige accelerera övergången till en grön ekonomi och stärka näringslivets konkurrenskraft.

Digg menar att regeringen bör bidra till skapandet och främjandet av digitala plattformar som faciliterar utveckling och delning av klimatsmarta innovationer. Dessa plattformar bör inkludera verktyg för samarbete mellan företag, forskningsinstitut och offentlig sektor för att snabba på utvecklingen och införandet av hållbara lösningar.

Förslag: Stöd och incitament för digital kompetensutveckling inom gröna teknologier

Vinnova, Post- och telestyrelsen, Vetenskapsrådet och Digg lyfter fram behovet av kompetensutveckling för att stärka Sveriges konkurrenskraft.¹⁰⁹ Genom att fokusera på digitala färdigheter inom områden som är kritiska för klimatomställningen, kan Sverige både möta näringslivets behov och bidra till miljömässiga mål.

Digg menar att regeringen bör agera för att införa ett nationellt program för kompetensutveckling inriktat på digitala färdigheter och grön teknologi. Programmet bör inkludera fortbildning, certifieringar och partnerskap med universitet och yrkeshögskolor för att säkerställa att arbetskraften är väl förberedd för framtidens gröna och digitala arbeten.

¹⁰⁷ Energimyndigheten 2023 "Energianvändning i digitala system, datacenter och kryptovaluta"

¹⁰⁸ Vinnova, Vetenskapsrådet, m.fl. 2021 "Regeringsuppdrag att föreslå ett strategiskt program för digital strukturomvandling"

¹⁰⁹ Vinnova, Digg, m.fl. 2021 "Sveriges förutsättningar i den digitala strukturomvandlingen, Analysbilaga"

6 Digital kompetens

Digital kompetens är en förutsättning för den digitala samhällsomvandlingen och för Sveriges generella förmåga att tillvarata digitaliseringens möjligheter och bör, som helhet, vara ett strategiskt prioriterat område för digitaliseringspolitiken.

Hela utbildningssystemet har en viktig roll att fylla för att trygga försörjningen av digital kompetens; inklusive grund- och gymnasieskola, universitet och högskola, yrkeshögskolan, privata utbildningsleverantörer, arbetsgivarnas egna utbildningar, nätutbildningar, diverse frivilligorganisationer med flera.

6.1 Öka befolkningens grundläggande färdigheter

Den svenska befolkningens grundläggande digitala färdigheter är relativt goda, men det finns ett antal brister och trender som pekar i fel riktning.¹¹⁰ Till skillnad från EU-genomsnittet (och flertalet av de ledande länderna) har inte den svenska befolkningens grundläggande digitala färdigheter ökat mellan åren 2021 och 2023.¹¹¹

Enligt mätningarna för 2023 som nyligen publicerats har färdigheterna hos den yngre delen av befolkningen (speciellt de mellan 16–24 år) sjunkit mycket.¹¹² Även de äldre (65–74 år) tappar något medan de mellan 45–54 respektive 55–64 år ökar. Män har tappat och har nu något lägre grundläggande digitala färdigheter än kvinnor, delvis på grund av att kvinnornas färdigheter ökat. Vidare tappar personer med låg utbildning, personer födda utanför EU och studenter.

De grundläggande digitala färdigheterna hos den svenska befolkningen är otillräckliga och verkar inte öka. Förhållandevis stora grupper i samhället är redan eller riskerar att hamna i ett digitalt utanförskap, där de inte kan ta del av och verka i ett alltmer digitaliserat samhälle, och riskerar att hamna utanför arbetsmarknaden.

Förslag: Fokusera särskilt på digitalt svaga grupper

Regeringen bör genomföra riktade insatser mot digitalt svaga grupper. Riktade insatser behövs också för ungas (16–24 år) och studerandes digitala kompetens. Då denna grupp verkar tappa i kompetens behöver satsningar sättas in tidigt och omfatta även grundskoleungdomar.

Utbildningssektorn behöver framöver verka för ökad digital kompetens bland elever men det är också avgörande med kompetenshöjande åtgärder för lärare och skolläda. Insatserna behöver åtföljas av återkommande mätning och uppföljning.

¹¹⁰ Digg 2023b "Nationell färdplan för det digitala decenniet"; 2023f

¹¹¹ Från Desi/Eurostat nyligen publicerat [statistik över befolkningens digitala färdigheter 2023](#). Tidigare fanns enbart jämförbar statistik för året 2021.

¹¹² En preliminär analys visar att den nedåtgående trenden för digitala färdigheter i gruppen 16–24 år verkar gälla alla fem av DigComps deldimensioner men är speciellt stort för säkerhet.

Digg föreslår att vid utvecklingen av digital kompetens inkludera säkerhet utöver de insatser (från bland annat Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB), Säkerhetskollen SFF, samt Myndigheten för psykologiskt försvar) som pågår och skapa särskilda insatser inom detta område, till exempel genom regeringsuppdrag riktat till MSB, IMY och Digg.

6.2 Kompetensbristen i arbetslivet

En god tillgång till såväl generell som kompletterande icke-teknisk och digital spets- och specialistkompetens har länge lyfts fram inom politiken och av näringslivet som nödvändiga förutsättningar för innovation och god tillväxt i Sverige.¹¹³ De flesta arbetstagare kommer att behöva någon form av generell digital kompetens för att använda och dra nytta av tekniken i det dagliga arbetet framöver.

Kompletterande icke-teknisk kompetens, som förmåga till problemlösning, problemformulering, kritiskt och kreativt tänkande, teamarbete, analyser av data, kommunikation, ledarskap och etik, i interaktionen med och utvecklingen av ny digital teknik blir allt viktigare för att kunna vara en del av och bidra till den digitala omställningen i arbetslivet. Inte minst det digitala ledarskapet kommer att vara avgörande för att hantera nödvändiga anpassningar och för att driva det förändringsarbete som i princip alla organisationers digitalisering förutsätter. Kompetenser som också blir allt viktigare är kompetens inom cybersäkerhet och informationssäkerhet.

Sverige har, i en internationell jämförelse en mycket hög och över tid ökande andel IKT-specialister i arbetskraften. Samtidigt råder det, sedan länge och enligt de flesta bedömare¹¹⁴, en kompetensbrist på arbetsmarknaden där efterfrågan på IKT-specialiserad arbetskraft är större än tillgången. Enligt Desi anger över 60 % av de svenska företagen att de har svårt att tillsätta lediga tjänster, vilket är i nivå med EU-genomsnittet, och mycket tyder på att denna andel ökar över tid.¹¹⁵ Även i den offentliga sektorn är behovet stort och kompetensbrist är ett av de största hindren för det digitala omställningsarbetet.

Arbetskraftsinvandring kan tillgodose delar av kompetensbehoven inom IKT, men utvecklingen är svårbedömd. Vidare är könsfördelningen inom IKT-yrken fortfarande mycket ojämn, men andelen kvinnor som utbildar sig inom IKT ökar vilket framöver skulle kunna påverka fördelningen positivt.

Den nationella digitaliseringsstrategin från 2017, liksom digitaliseringsstrategin för skolväsendet från samma år, tydliggör att skolan är viktig för att ge alla barn och elever den digitala kompetens som de behöver för ett aktivt deltagande i ett allt mer digitaliserat arbets- och samhällsliv. Skolans förmåga att leverera i detta avseende är svårbedömd, då det inte finns varken svensk eller

¹¹³ Digg 2023b "Nationell färdplan för det digitala decenniet"; 2023f "Digital kompetens"

¹¹⁴ OECD 2018; IT- och Telekomföretagen 2020; Europeiska kommissionen 2022a "DESI 2022"; Wernberg och Andersson 2022; SCB 2021; Arbetsförmedlingen 2021; TechSverige 2024

¹¹⁵ Digg 2023f "Digital kompetens". Se tabell 4:5.

internationellt jämförbar statistik på området.¹¹⁶ Det finns dock tecken på att varken elevernas eller lärarnas digitala färdigheter är tillräckliga. De försämrade resultaten för 16-24 åringar tyder på att något brister i skolans förmåga att ge eleverna de grundläggande digitala färdigheter de behöver. De försämrade resultaten vad gäller matematik, läsförståelse och naturvetenskap som OECD:s internationella kunskapsundersökning PISA undersöker tyder på att det kanske inte enbart är ett problem vad gäller digital kompetens.¹¹⁷ Lärarnas förmåga att undervisa varierar också och många lärare har otillräcklig kunskap inom relevanta områden.

När det gäller de eftergymnasiala utbildningarnas förmåga att förse arbetsmarknaden med digital kompetens, finns också förbättringspotential. Sverige ligger inte i topp inom EU när det gäller andelen examinerade inom IKT i förhållande till totalt antal examinerade, även om andelen ökat över tid. Det finns också problem med en stor andel studenter som inte fullföljer utbildningarna.

Den snabba digitala utvecklingen ställer krav på ett flexibelt och anpassningsbart utbildningssystem som kan anpassa utbildningarna efter samhällets behov av kompetensutveckling. Främst universitetet och högskolorna har hittills haft svårt att möta behovet av anpassade utbildningar. Arbetsgivarna prioriterar idag interna utbildningar när de ska kompetensutveckla sin personal, följt av privata alternativ och plattformar på nätet. Mer än en tredjedel av företagen tillhandahåller olika former av IKT-utbildning till sina anställda, och andelen av den arbetande befolkningen som deltagit i någon form av vidareutbildning är också mycket hög i ett internationellt perspektiv.

Förslag: Gör det förmånligare och enklare för utländsk arbetskraft och studerande med spetskompetens att komma till och sedan stanna kvar i Sverige

Utländsk arbetskraft utgör en viktig resurs för att öka antalet IKT-specialister. Såväl den tidigare industristrategin¹¹⁸, som EU:s digitala kompass och arbetsgivarna själva, trycker på betydelsen av att kunna rekrytera digitalt spetskompetent personal från utlandet. På kort sikt kan regler för rekrytering av utländsk personal ses över, villkoren göras förmånligare (för såväl arbetsgivare som arbetstagare), regelverk förenklas och handläggningstider kortas. Vidare bör det övervägas att förenkla och göra det mer attraktivt för utländska högskolestudenter – inklusive forskarutbildade – att stanna i Sverige och arbeta efter examen.

Förslag: Utred hur den digitala kompetensen kan stärkas i lärar- och rektorskåren

Skolverket bör få i uppdrag att utreda hur området digital kompetens kan stärkas inom lärar- och rektorskåren kopplat till åtgärderna som föreslås ovan. En utbildad och digitalt kunnig lärarkår är en

¹¹⁶ Under 2023 har Sverige för första gången deltagit i en internationell jämförande studie, ICILS (International Computer and Information Literacy Study) som mäter grundskoleelevers digitala färdigheter. Resultaten publiceras senare 2024

¹¹⁷ Skolverket 2023 "PISA 2022"

¹¹⁸ Framtidens industri - En strategi om grön och digital omställning

förutsättning för att förmedla en positiv bild av området, vilket i förlängningen bidrar till att öka intresset bland skolelever för att arbeta med teknik och digitalisering i framtiden. En sådan insats bör få effekter både för den generella digitala kompetensen och för den digitala spetskompetensen.

Förslag: Integrera digitalisering i fler utbildningar och öka möjligheterna för studenter att kombinera IKT-kurser med andra ämnen och program

Universitetskanslersämbetet bör få i uppdrag att ta fram förslag på hur digitalisering inklusive säkerhetsperspektiv (cyber- och informationssäkerhet) kan integreras i fler utbildningar och möjliggöra större flexibilitet för studenter att efter egna preferenser kombinera IKT-kurser med andra ämnen inom olika program¹¹⁹. Ökad frihet att välja kurser i olika ämnen inom ett program, istället för att tvinga in studenter i långa utbildningar med redan valda ämnen, kan vidare öka motivationen att studera IKT även inom ramen för andra utbildningar.

6.3 Livslångt lärande

Såväl bredd- som spetsutmaningen kan (delvis) adresseras genom att Sverige stärker det livslånga lärandet. Här ryms också viktiga insatser för att stärka individers möjligheter att delta i ett digitalt arbetsliv eller leda i digital omställning. Det traditionella utbildningsväsendet förmår inte ensamt adressera dessa utmaningar och behöver kompletteras, samtidigt som utbildningsväsendet självt behöver anpassas. Att kartlägga utvecklingen av det livslånga lärandet och föreslå insatser är komplicerat, då begreppet är vagt definierat och innefattar många typer av aktörer och typer av lärande.¹²⁰ Nationellt är ansvaret för kompetensförsörjning splittrat mellan flera politikområden där många offentliga aktörer arbetar med frågor relaterade till företagens kompetensförsörjning och matchningen på arbetsmarknaden.¹²¹ Vi pekar här ut ett antal områden som behöver ses över i samverkan med utbildningsdepartementet och berörda offentliga aktörer, och som kan komma att specificeras ytterligare i slutrapporteringen av uppdraget:

- Satsning på kortare och mer flexibla utbildningar. Universitet och högskolor behöver (få incitament att) anpassa sitt utbildningsutbud för att bättre bidra till det livslånga lärandet och arbetsmarknadens snabbt föränderliga behov. Yrkehögskolans (som redan genomför sina utbildningar i samarbete med arbetslivet) roll kan ytterligare stärkas.
- Incitamentsstrukturer för speciellt små och medelstora företag att kompetensutveckla sin personal kan utvecklas, till exempel genom skattelättnader.

¹¹⁹ Ett kompletterande alternativ kan vara digital kompetens (de icke-tekniska delarna) ska vara ett obligatoriskt inslag i utbildningar

¹²⁰ Livslångt lärande kan sägas avse allt lärande under hela livet som utvecklar kunskaper och färdigheter inom exempelvis privatliv, samhällsliv och/eller arbetsliv. Lärandet sker då inte enbart under ungdomsåren och inte enbart genom formella utbildningar.

¹²¹ Tillväxtanalys 2020 "Framtidens kompetensbehov för digital strukturomvandling"

- Incitamentsstrukturer för arbetstagare kan också behöva ses över. Till exempel bör det utvärderas hur väl omställningsstudiestödet¹²² fyller denna roll.
- Processerna för validering (och lagring, kategorisering, nivåbedömning med mera) av digital kompetens behöver förbättras – och kanske kopplas till någon form av kompetenskonton.

Det finns också ett behov av ökad samverkan och mellan olika parter och bättre uppföljning av hur det livslånga lärandet utvecklas i Sverige.

¹²² [Omställningsstudiestöd - Regeringen.se](https://www.regeringen.se/omställningsstudiestöd) Uppdaterat: 2022-11-30

Referenser

- Arbetsförmedlingen. 2021. "Yrkesprognoser - En utblick över åren 2022 och 2026". Dnr. Af-2021/0011 9687. Solna.
- Byråkratiutredningen. 1979. "Bättre kontakter mellan enskilda och myndigheter". Statens offentliga utredningar SOU 1979:31. Stockholm: Kommundepartementet.
- Digg. 2021. "Uppdrag att genomföra en analys om förutsättningar för kommuners och regioners deltagande i den förvaltningsgemensamma digitala infrastrukturen". Slutrapport Dnr. 2020-1439. Sundsvall: Myndigheten för digital förvaltning. <https://www.digg.se/analys-och-uppfoljning/publikationer/publikationer/2021-12-01-uppdrag-att-genomfora-en-analys-om-forutsattningar-for-kommuners-och-regioners-deltagande-i-den-forvaltningsgemensamma-digitala-infrastrukturen>.
- . 2022a. "Digitala Sverige 2021: En samlad analys av digitaliseringen i offentlig förvaltning och förslag på indikatorer för digitaliseringen i samhället". Dnr. 2022-0466. Sundsvall: Myndigheten för digital förvaltning. <https://www.digg.se/analys-och-uppfoljning/publikationer/publikationer/2022-03-01-digitala-sverige-2021>.
- . 2022b. "Digital förvaltning i internationellt perspektiv 2022". Sundsvall: Myndigheten för digital förvaltning. <https://www.digg.se/analys-och-uppfoljning/publikationer/publikationer/2022-06-23-digital-forvaltning-i-internationellt-perspektiv-2022>.
- . 2022c. "Uppföljning av statliga myndigheters digitalisering 2021 - en enkätundersökning". Dnr: 2021-2731. Sundsvall: Myndigheten för digital förvaltning. <https://www.digg.se/analys-och-uppfoljning/publikationer/publikationer/2022-09-22-uppfoljning-av-statliga-myndigheters-digitalisering-2021>.
- . 2022d. "Översyn av infrastrukturen för säkra elektroniska försändelser". Dnr. 2021-2901. Sundsvall: Myndigheten för digital förvaltning. <https://www.digg.se/analys-och-uppfoljning/publikationer/publikationer/2022-12-16-oversyn-av-infrastrukturen-for-sakra-elektroniska-forsandelser>.
- . 2023a. "En säker och tillgänglig statlig e-legitimation - Slutredovisning av regeringsuppdrag att föreslå hur en statlig e-legitimation kan utformas". Sundsvall: Myndigheten för digital förvaltning. <https://www.digg.se/analys-och-uppfoljning/publikationer/publikationer/2023-01-30-en-saker-och-tillganglig-statlig-e-legitimation>.
- . 2023b. "Digitala Sverige 2022 - En samlad analys av samhällets digitalisering". Dnr: 2023-0715. Sundsvall: Myndigheten för digital förvaltning. <https://www.digg.se/analys-och-uppfoljning/publikationer/publikationer/2023-03-01-digitala-sverige-2022>.
- . 2023c. "Digitaliseringens klimat- och miljöeffekter". Dnr. 2023-2197. Perspektiv på digitalisering. Sundsvall: Myndigheten för digital förvaltning. <https://www.digg.se/analys-och-uppfoljning/publikationer/publikationer/2023-05-25-perspektiv-pa-digitalisering---digitaliseringens-klimat--och-miljoeffekter>.
- . 2023d. "Nationell färdplan för det digitala decenniet - Regeringsuppdrag att ta fram förslag till nationell strategisk redovisning för det digitala decenniet". Sundsvall: Myndigheten för

- digital förvaltning. <https://www.digg.se/analys-och-uppfoljning/publikationer/publikationer/2023-08-15-nationell-fardplan-for-det-digitala-decenniet>.
- . 2023e. "Uppföljning av statliga myndigheters digitalisering 2022 - En enkätundersökning". Dnr. 2022-3075. Sundsvall: Myndigheten för digital förvaltning. <https://www.digg.se/analys-och-uppfoljning/publikationer/publikationer/2023-11-28-uppfoljning-av-statliga-myndigheters-digitalisering-2022>.
- . 2023f. "Digital kompetens". Dnr. 2023-5198. Perspektiv på digitalisering. Sundsvall: Myndigheten för digital förvaltning. <https://www.digg.se/analys-och-uppfoljning/publikationer/publikationer/2023-12-19-perspektiv-pa-digitalisering---digital-kompetens>.
- . 2023g. "Covidbevis – en biljett till samhället". Dnr. 2021-0227. Sundsvall: Myndigheten för digital förvaltning. <https://www.digg.se/analys-och-uppfoljning/publikationer/publikationer/2023-12-19-covidbevis---en-biljett-till-samhallet>.
- Digitaliseringskommissionen. 2016. "För digitalisering i tiden". Statens offentliga utredningar SOU 2016:89. Stockholm: Näringsdepartementet. <https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/statens-offentliga-utredningar/2016/12/sou-201689/>.
- Ekholm, Anders, Karim Jebari, och Drasko Markovic. 2018. *Förbjuden framtid? Den digitala kommunen*. Stockholm: Institutet för Framtidsstudier.
- Energimyndigheten. 2023. "Energianvändning i digitala system, datacenter och kryptovaluta". ER 2023:04. Eskilstuna: Statens energimyndighet. <https://energimyndigheten.a-w2m.se/Home.mvc?ResourceId=212620>.
- EU. 2018. "Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2018/1724 av den 2 oktober 2018 om inrättande av en gemensam digital ingång för tillhandahållande av information, förfaranden samt hjälp- och problemlösningstjänster och om ändring av förordning (EU) nr 1024/2012". OJ L 295/1. Bryssel: Europeiska unionen. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SV/TXT/?uri=CELEX:32018R1724>.
- . 2020. "Berlin Declaration on Digital Society and Value-Based Digital Government. Undertecknat den 8 december 2020 vid ministermötet under det tyska EU-ordförandeskapet". <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/news/berlin-declaration-digital-society-and-value-based-digital-government>.
- . 2022a. "Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2022/868 av den 30 maj 2022 om europeisk dataförvaltning och om ändring av förordning (EU) 2018/1724 (dataförvaltningsakten)". EUT L 152/1. Bryssel: Europeiska unionen. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SV/TXT/?uri=CELEX:32022R0868>.
- . 2022b. "Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2022/2065 av den 19 oktober 2022 om en inre marknad för digitala tjänster och om ändring av direktiv 2000/31/EG (förordningen om digitala tjänster)". EUT L 277/1. Bryssel: Europeiska unionen. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SV/TXT/?uri=celex:32022R2065>.
- . 2022c. *Europaparlamentets och rådets beslut (EU) 2022/2481 av den 14 december 2022 om inrättande av policyprogrammet för det digitala decenniet 2030*. EUT L 323. Vol. PE/50/2022/REV/1. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SV/TXT/?uri=CELEX:32022D2481>.
- Europeiska kommissionen. 2019. "Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, Europeiska rådet, Rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén samt

- regionkommittén - Den europeiska gröna given”. COM/2019/640 final. Bryssel: Europeiska unionen. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SV/ALL/?uri=CELEX:52019DC0640>.
- . 2021a. ”Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om harmoniserade regler för artificiell intelligens (rättsakt om artificiell intelligens) och om ändring av vissa unionslagstiftningsakter”. COM/2021/206 final. Bryssel: Europeiska unionen. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SV/TXT/?uri=celex:52021PC0206>.
- . 2021b. ”Förslag till EUROPAPARLAMENTETS OCH RÅDETS FÖRORDNING om ändring av förordning (EU) nr 910/2014 vad gäller inrättandet av en ram för europeisk digital identitet”. COM/2021/281 final. Bryssel: Europeiska unionen. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SV/ALL/?uri=CELEX:52021PC0281>.
- . 2022a. ”Index för digital ekonomi och digitalt samhälle (DESI) 2022 - Sverige”. DESI country profile. Bryssel: Europeiska unionen. <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/countries-digitisation-performance>.
- . 2022b. ”COMMISSION STAFF WORKING DOCUMENT IMPACT ASSESSMENT REPORT Accompanying the Document Proposal for a REGULATION OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL Laying down Measures for a High Level of Public Sector Interoperability across the Union (Interoperable Europe Act)”. SWD/2022/721 final. Bryssel: Europeiska unionen. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52022SC0721>.
- Finansdepartementet. 2023a. ”Budgetpropositionen för 2024 - Utgiftsområde 22: Kommunikationer”. Prop. 2023/24:1. Stockholm: Regeringskansliet. <https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/proposition/2023/09/prop.-2023241>.
- . 2023b. ”Förstärkt AI-förmåga i Sverige”. Kommittédirektiv Dir. 2023:164. Stockholm: Regeringskansliet. <https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/kommittedirektiv/2023/12/dir.-2023164>.
- Försvarsberedningen. 2023. ”Kraftsamling - Inriktningen av totalförsvaret och utformningen av det civila försvaret”. Ds 2023:34. Stockholm: Försvarsdepartementet. <https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/departementsserien-och-promemorior/2023/12/ds-202334-kraftsamling/>.
- Infrastrukturdepartementet. 2021. ”Data - en underutnyttjad resurs för Sverige: En strategi för ökad tillgång av data för bl.a. artificiell intelligens och digital innovation”. Bilaga till beslut II vid regeringssammanträde I2021/02739. Stockholm: Regeringskansliet. <https://www.regeringen.se/informationsmaterial/2021/10/data--en-underutnyttjad-resurs-for-sverige/>.
- IOM. 2021. ”World Migration Report 2022”. PUB2021/032/L*. Geneva: International Organization for Migration. <https://publications.iom.int/books/world-migration-report-2022>.
- IT- och Telekomföretagen. 2020. ”IT-kompetensbristen”. Stockholm: Almega. <https://www.almega.se/app/uploads/sites/2/2020/12/ittelekomforetagen-it-kompetensbristen-2020-online-version-2.pdf>.
- Justitiedepartementet. 2024. ”Motståndskraft och handlingskraft – en nationell strategi mot organiserad brottslighet”. Skr. 2023/24:67. Stockholm: Regeringskansliet. <https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/skrivelse/2024/02/20232467/>.

- Klimat- och näringslivsdepartementet. 2023. "Regeringens klimathandlingsplan – hela vägen till nettonoll". Skr. 2023/24:59. Stockholm: Regeringskansliet.
<https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/skrivelse/2023/12/skr.-20232459>.
- Lallerstedt, Karl. 2022. "Brottslighetens kostnader 2022". Stockholm: Svenskt Näringsliv.
https://www.svensktnaringsliv.se/sakomraden/sakerhet-och-risk/brottslighetens-kostnader-2022_1180865.html.
- Lantmäteriet. 2020. "Tillgängliggörande av särskilt värdefulla datamängder". Dnr 2019:007157. Gävle. <https://www.lantmateriet.se/sv/om-lantmateriet/Samverkan-med-andra/psi---regeringsuppdrag-till-lantmateriet/#qry=s%C3%A4rskilt%20v%C3%A4rdefulla%20datam%C3%A4ngder>.
- Madiega, Tambiama André. 2020. "Digital Sovereignty for Europe". Briefing PE 651.992. EPRS Ideas Paper. European Parliamentary Research Service.
[https://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document/EPRS_BRI\(2020\)651992](https://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document/EPRS_BRI(2020)651992).
- Madsen, Christian Østergaard, Ida Lindgren, och Ulf Melin. 2022. "The Accidental Caseworker – How Digital Self-Service Influences Citizens' Administrative Burden". *Government Information Quarterly* 39 (1):101653. <https://doi.org/10.1016/j.giq.2021.101653>.
- Mondani, Hernan, och Amir Rostami. 2023. "Kriminella på kartan – en ESO-rapport om den organiserade brottslighetens geografi". ESO 2023:3. Stockholm: Expertgruppen för studier i offentlig ekonomi. https://eso.expertgrupp.se/rapporter/2023_3_kriminella-pa-kartan/.
- Nationellt underrättelsecentrum. 2023. "Myndighetsgemensam lägesbild – organiserad brottslighet 2023". A215.519/2023. Stockholm: Polismyndigheten, Nationella operativa avdelningen.
- Näringsdepartementet. 2017. "För ett hållbart digitaliserat Sverige – en digitaliseringsstrategi". N2017/03643/D. Stockholm: Regeringskansliet.
- OECD. 2018. *OECD Reviews of Digital Transformation: Going Digital in Sweden*. OECD Reviews of Digital Transformation. OECD. <https://doi.org/10.1787/9789264302259-en>.
- . 2020. "The OECD Digital Government Policy Framework: Six Dimensions of a Digital Government". OECD Public Governance Policy Papers 02. Vol. 02. OECD Public Governance Policy Papers. Paris: OECD Publishing. <https://doi.org/10.1787/f64fed2a-en>.
- Permert, Jonatan. 2023. "Framtidens digitala assistent för offentlig sektor". Göteborg: AI Sweden. <https://my.ai.se/projects/293>.
- Pope, Richard. 2019. *Playbook: Government as a Platform*. Ash Center for Democratic Governance and Innovation, Harvard Kennedy School. <https://ash.harvard.edu/publications/playbook-government-platform>.
- SCB. 2021. "Trender och Prognoser 2020: Befolkning, Utbildning, arbetsmarknad - med sikte på år 2035". Solna: Statistiska centralbyrån. <https://www.scb.se/hitta-statistik/statistik-efter-amne/utbildning-och-forskning/analyser-och-prognoser-om-utbildning-och-arbetsmarknad/trender-och-prognoser-om-utbildning-och-arbetsmarknad/pong/publikationer/trender-och-prognoser-2020/>.
- Skatteverket. 2023a. "Kostnads- och nyttoanalys av Mina ärenden". Dnr. 8-2545088. Sundbyberg: Skatteverket.
- . 2023b. "Analys av vidareförmedlingstjänst". Dnr. 8-2641447. Sundbyberg: Skatteverket.
- Skolverket. 2023. "PISA 2022". Internationella studier. Stockholm.
<https://www.skolverket.se/publikationer?id=12177>.

- SKR. 2011. "Välfärdsrapport: Hur ska välfärden formas i framtiden?" Stockholm: Sveriges kommuner och regioner.
<https://skr.se/skr/tjanster/rapporterochskrifter/publikationer/valfardsrapportthurskavalfar-denformasiframtiden.65817.html>.
- . 2022. "Välfärdens kompetensförsörjning". Stockholm: Sveriges kommuner och regioner.
<https://skr.se/skr/tjanster/rapporterochskrifter/publikationer/valfardenskompetensforsorjning.68208.html>.
- TechSverige. 2024. "Kompetensbehoven inom tech". Stockholm.
<https://www.techsverige.se/kompetensbehoven-inom-tech/>.
- Tillväxtanalys. 2020. "Framtidens kompetensbehov för digital strukturomvandling". Rapport 202:02. Östersund: Myndigheten för tillväxtpolitiska utvärderingar och analyser.
<https://www.tillvaxtanalys.se/studieomraden/projekt-klara/genomforda-ramprojekt/2020-05-28-framtidens-kompetensbehov-for-digital-strukturomvandling.html>.
- Utredningen om interoperabilitet vid datadelning. 2023. "En reform för datadelning". Statens offentliga utredningar SOU 2023:96. Stockholm: Finansdepartementet.
<https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/statens-offentliga-utredningar/2023/12/sou-202396/>.
- Vinnova, Digg, Vetenskapsrådet, och PTS. 2021. "Sveriges förutsättningar i den digitala strukturomvandlingen, Analysbilaga". VR 21:06.
<https://www.vinnova.se/publikationer/sveriges-forutsattningar-i-den-digitala-strukturomvandlingen/>.
- Vinnova, Vetenskapsrådet, Digg, och PTS. 2021. "Regeringsuppdrag att föreslå ett strategiskt program för digital strukturomvandling". VR 21:05.
<https://www.vinnova.se/publikationer/kraftsamling-for-ett-hallbart-digitaliserat-sverige/>.
- Wernberg, Joakim, och Martin Andersson. 2022. "Kompetensförsörjning under en pågående industriell revolution – En kartläggning av digitalisering och efterfrågan på digital spetskompetens i näringsliv och offentlig sektor". Rapport 2022:3. Regeringsuppdraget Digital Spetskompetens.
<https://digitalspetskompetens.se/rapporter/kompetensforsorjning-under-en-pagaende-industriell-revolution/>.

Bilaga: Resultattabell

Tabell som visar EU:s mål i Policyprogrammet för det digitala decenniet samt Sveriges måluppfyllelse och EU-genomsnittet.

Mål för EU:s digitala decennium	Mål för EU	EU-medel	Sverige
Digital kompetens /digitala färdigheter			
Minst 80 % av befolkningen (16–74) har minst grundläggande digitala färdigheter.	80 %	55,4 %	66,4 %
20 Miljoner IKT-specialister / 10% av arbetskraften	10 %	4,6 %	8,6 %
Andel kvinnor av IKT-specialister.	Ökning av andel	18,9 %	22,9 %
Digital omställning av företag			
Minst 75 % av företagen använder minst en av molntjänster, stordata/dataanalys AI	75%	54,6 %	73,1 %
Molntjänster		38,9 %	66,0 %
Stordata		14,2 %	19,2 %
Dataanalys		33,2 %	36,5 %
AI		8,0 %	10,4 %
Minst 90 % SMF - minst en grundnivå av digital intensitet.	90%	58,7 %	80,5 %
Fördubbling av enhörningar till 500 st	500	264	37
Måluppfyllelse (17,7 st för Sverige, 500 för EU) alternativ 1		53 %	209 %
Digitalisering av offentliga tjänster			
Tillhandahållande online av viktiga offentliga tjänster - privatpersoner	100	74,6 %	85,4 %
Tillhandahållande online av viktiga offentliga tjänster - företag	100	81,7 %	87,8 %
Tillgång till patientjournaler	100	71,7 %	70,3 %

Sveriges resultat i DESI 2023 avseende offentlig sektor		
Andelen som använt internet för att interagera med offentlig sektor det senaste året	74,2 %	95,8 %
Andelen av administrativa steg i utvalda livshändelser som går att utföra online för medborgare	77,0 %	88,2 %
Andelen av administrativa steg i vanliga processer för att starta och driva ett företag som går att utföra online	81,7 %	87,7 %
Andel förifyllda fält i vissa blanketter kopplade till vissa utpekade livshändelser	68,2 %	86,3 %
Transparens och öppenhet i tjänsterna	64,7 %	66,3 %
Förekomst av support, feedback och hjälp i tjänsterna	83,6 %	78,6 %
Mobilanpassning	93,3 %	100 %